

„Saját tapasztalatom, hogy ahol erre nem voltak tekintettel, többet ártottak, mint használtak. Például ha nedves falú házba műanyag padlót fektetnek, vagy korszerű, légzáró ablakot építenek be, még inkább felnedvesedik a fal, és pár év múlva jön az újabb felújítás. És természetesen jön a vita is: ki volt a hibás?”

► Karbantartás? Felújítás? Bontás? – 10. oldal

„Jézus keresztre feszítésének és sírjának helyére a 2. században Hadrianus római császár pogány templomot építtetett, de ezzel nem eltörölte, hanem megjelölte az események helyét.”

► „Jézus nyomában” Bibliával – 8. oldal

„Amerikában komoly erőfeszítéseket kell tennünk az elnökeljölteknek, hogy a maguk oldalára állítsák a különböző vallási felekezeteket.”

► Az evangélikák szerepe az amerikai elnökválasztáson – 4. oldal

Perzsa–zsidó viszony egykor és ma ► 8. oldal

Futball – máltai keresztrel ► 4. oldal

A KIE mint missziószervezet ► 4. oldal

Jegyzetlapok ► 5. oldal

Az állatok is a mennyországba kerülnek? ► 11. oldal

Változtass! ► 11. oldal

SEMPER REFORMANDA

„Ha elveszed Isten kiválasztó hatalmát és bölcsességét, mi marad akkor Istenből? Csak egy »sorsbályné«, aki mindenkinek fölélt vakon cselekszik! Végül pedig ilyen megfontolásból odáig fajulnak a dolgok, hogy az emberek Isten tudta és akarata nélkül üdvözülnek, és tudta és akarata nélkül kárhoznak el. Mert ebben az esetben nem megváltoztathatatlan akarata alapján döntene abban, hogy ki üdvözül, és ki kárhozik el, hanem miután mindenkinek felkínálta egyetemes szeretetét, amely hordoz és megkeményít, továbbá irgalmasságát, amely ösztönöz és büntet, az emberekre bízta volna, hogy üdvözülni akarnak-e vagy elkárhozni, miközben ő esetleg a mórok földjére utazott volna egy ünnepi lakomára, ahogyan Homérosz mondja.”

► Luther Márton: A szolgálai akarata (Jakabné Csizmazia Eszter, Weltler Ödön és Weltler Sándor fordítása)

A zöld sziget északi sarkán

► Összeállításunk a 6–7. oldalon

Harminc éve halt meg Ordass Lajos evangélikus püspök

Honeste vivere, alterum non laedere, sum cuique tribuere (Becsületesen élni, másokat meg nem sérteni, mindenkinek megadni a magáét) – így foglalta össze Ulpianus az emberi magatartás szabályait a rómaiak számára. A keresztény ember számára az evangélium ennél sokkalta magasabb követelményeket támaszt: „Legyetek azért ti tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes.” (Mt 5,48; Károli-fordítás)

Bár senki nem tudja akár csak megközelíteni sem az Atya tökéletességét, mégis kötelességünk az erre való törekvés. Azok közül, akik ezt az evangéliumi parancsot feltétel nélkül magukra kötelezőnek ismerték el, azt hiszem, messze kimagaslók Ordass Lajos püspök alakja. Méltó, hogy harminc évvel ezelőtt – 1978. augusztus 14-én – bekövetkezett halála alkalmából megemlékezzünk mártírságát vállaló áldott életéről.

„Érted és Veled szenvedhettem...”

Aligha volt egyházunknak olyan püspöke, aki nehezebb körülmények között kezdte volna el működését, mint Ordass Lajos. Hogy romokban heverő egyházat mielőbb talpra állítsa, Erling Eidem svéd érsek meghívásának eleget téve közel fél éves külföldi utat vállalt 1947-ben, amelynek kapcsán nagylelkű támogatásra kapott ígéretet Amerikában. Ezt használták fel ellene koncepció perben, meghamisítva a törvény rendelkezéseit, és kétévi börtönre, valamint pénzbüntetésre ítélték, amely ellen fellebbezési lehetőség sem volt.

Tizenöt katolikus lelkésszel egy cellában kezdte meg a börtönbüntetését a szegedi Csillag börtönben, majd a váci fegyház magáncellájában folytatta. Még az eljárás megindulásakor Rákosi Máttyás felajánlotta neki, hogy lemondása esetén külföldre távozzon, de a püspök egyrészt nem bízott a kormány hamis ígéretében, másrészt a lemondása azt a látszatot kel-

tette volna, hogy elismeri a „bűnösséget”; így nyugodt lelkiismerettel elutasította a javaslatot.

A keresztény ember feladatáról írt sorai élővé váltak mindhalálig való helyzetállásában: „Ha egy keresztény lakosság országban istenellenes és így egyházellenes hatalom ragadja magához az uralmat, akkor ugyan mi lehet Isten akarata azok felé, akiknek drága a keresztényen-

hitük? Nem az, hogy alkudozás nélkül védelmezzék azt? S ha az istentelen hatalom annyira elvakult, hogy még a bántalmazás eszközeihez is hozzányúl, akkor mi lehet az Isten akarata a hűségesek felé? Nem az, hogy börtönben rabláncot vállaljanak vagy bitófán vértanúhalált? És ha Isten akarata, akkor ez az akarat elsősorban miféleképpen irányul, akiket gyülekezeteiben pásztori tisztességgel ruházott fel.”

Bár a püspök látszólag elbukott az egyházi iskolák és az egyház autonómiájának megmentéséért folytatott harcban, az igazi győztes mégis ő maradt. Így ír erről: „Életem értelme az lett, hogy Érted és Veled szenvedhettem. Úgy lehet: az emberek életem csodájának és gyalá-

zatának tekintik a rajtam eseteket. Én áldlak, Uram, hogy keresztfájd tövébe állítottál. Most már tudom: ezért kellett élnem.” Ezzel cseng össze a püspök kedvenc igéje: „Aki mindvégig állhatatos marad, az idézőül.” (Mt 24,13; Károli-fordítás)

A börtöntől az újabb eltávolításig

A püspökre szabadulása után is nehéz napok vártak: családja kétkezi, illetve kézimunkával kereste mindennapi kenyerét, ő maga kertet bérelt, és ott dolgozott.

Az Egyházak Világtanácsa központi bizottságának 1956 szeptemberében tartott ülésén részt vevő egyházi vezetők szorgalmazására került sor a püspök állami és egyházi rehabilitálására. Vető Lajos és Dezséry László lemondása után átvehette az evangélikus egyház és a Déli Egyházkerület vezetését. Az alatt a másfél év alatt, amíg püspöki jogaival élhetett, az egyházi élet az evangélikus egyházban hihetetlen módon fellendült.

1957 szeptemberében az Állami Egyházi Hivatal – mivel az ekkor tartott szovjet értekezlet az egyházak irányában erőteljesebb intézkedéseket sürgetett – orosz nyomásra rövidesen tizenöt kollaboráns visszahelyezését követelte, erre azonban a püspök nem volt hajlandó. Jellemző az akkori zűrzavaros helyzetre, hogy nem sokkal korábban Horváth János, az egyháziügyi hivatal elnöke a püspöknek felajánlotta, hogy „érseket” csinál belőle, amit azonban ő visszautasított.

Rövidesen felfüggesztették az egyház autonómiáját, miniszteri biztost neveztek ki, és a püspök ellen irányuló számtalan egyházi gyűlésre került sor. 1958 júniusában Ordass törvénytelen erőszakkal másodsorú is eltávolították. Sem fegyelmi eljárásra, sem formális nyugdíjazásra nem került sor.

Harminchárom évnyi de jure püspöki tiszttsége mindössze öt éves tényleges püspöki szolgálatot jelentett.

► Folytatás a 10. oldalon

„Nevezd meg valódi nevünkön...”

Radovan Karadzicstól a jó pásztorig

■ FABINY TAMÁS

Az elmúlt hetek világpolitikai szenzációját a volt boszniai szerb elnök, Radovan Karadzic letartóztatása jelentette.

A csaknem tizenhárom évig bujkáló háborús bűnös nem az erdőben vagy valamely ortodox kolostorban húzta meg magát – amint arra sokan gyanakodtak –, hanem elváltoztatott külsővel Belgrádban élt, és természetgyógyászként praktizált. Annyira bízott az álcázás sikerében, hogy hosszú, a fejtezőn kontyba rendezett hajjal és nagy szakállal gyakran megjelent a nyilvánosság előtt, és jó pénzért előadásokat tartott, valamint életvezetési tanácsokat adott. Álnéven, Dragan Dabicsként élte sajátos kettős életét. Hátborzongató módon egy olyan ember személyazonosságát mögé rejtőzött, aki Szarajevó ostroma során halt meg. A boszniai főváros elpusztítására ugyanis személyesen Karadzic adott parancsot.

Pilinszky János így fogalmaz *Imádságért* című, megrendítő írásában: „Nevezd meg valódi nevünkön, mivel valamennyien szenvedünk attól, hogy álnéven élünk, telve álnoksággal, amit magunk fabrikáltunk, mivel jobbnak, különbnek, állhatatosabbnak és áldozatkészebbnek kívántunk látszani másoknál.”

A halk szavú költő így könyörög tehát Istenéhez: „Nevezd meg valódi nevünkön...” Sok példát ismerünk arra, hogy valaki nem önként, álcázással vett fel hamis nevet, hanem kényszerből. József Attila számára igazi megaláztatást jelentett, hogy öcsödi nevelőszülei nem voltak hajlandók elfogadni, hogy az Attila név létezik, és Pistának hívták a szegény kislányt. A *Gyökerek* című filmben a fekete rabszolgától fogvatartói elveszik az ősi Kunta Kinte nevet, és arra kényszerítik, hogy hallgasson az általuk ráaggatott Tobra. Az 1956-os forradalom és szabadságharc mártír miniszterelnökét a gyáva hatalom nem merte saját nevével eltemetni, ezért a temetői nyilvántartásban a kitalált Borbíró Piroksa név szerepelt Nagy Imre helyett. Számos, az ügynökökben érintett emberről derül ki folyamatosan, hogy milyen fedőnévvel kellett jelentéseket adniuk. „Nevezd meg valódi nevünkön...” – hangozhat sokszor a fohász.

A Bibliában arra is van példa, hogy valaki nem álcázással vagy megszegésével kap új nevet, hanem éppen ki-tüntetésként. Az új név annak a jele, hogy valakit Isten birtokba vett. Így lett *Abrámból Ábrahám* (1Móz 17,5) vagy *Szárjából Sára* (1Móz 17,15). Izsák fia sokáig a Jákob csúfnevet kellett, hogy hordozza, ami azt jelenti: „kitűrő, csalo”. Meg is érdemelte ezt a bélyeget, hiszen testvérétől, Ézsautól tisztességtelenül szerezte meg az elsőszülöttségi jogot (1Móz 25,29–34), mi több, immár megvakult és elgagott apját undok csalással vette rá arra, hogy neki adja az áldást (1Móz 27,18–33). Mégsem kellett egy életen át hordoznia gúnynevét, hiszen amikor a Jabbók-gázlónál megküzdött az anygyall, akkor az *Izráel*, vagyis „Isten har-

cosa” nevet kapta Istentől (1Móz 32,23–33). Hasonlóképpen adott Jézus is új nevet tanítványának, a halász Simonnak, amikor Péternek, azaz kősziklának nevezte el őt (Mt 16,18).

A Bibliában gyakran találkozunk beszédes nevekkal. A haldokló Ráhel Benóninak, azaz „fájdalmak fiának” nevezi gyermekét, akinek azonban apja a *Benjámin*, „jobbom fia” nevet adja (1Móz 35,18). Megrendítően szép az újszövetségi *Barnabás* név, ami magyarul azt jelenti, hogy „a vigasztalás fia” (ApCsel 4,36). Jézus lobbanékony tanítványai, Jakab és János pedig joggal kapják a *Boanergész*, azaz „a mennydörgés fia” nevet (Mk 3,17; Lk 9,49–54).

Adódhat olyan is, hogy valakinek nincs neve. A görög mitológiából ismert az az elbeszélés, amelyben Odüsszeusz, hogy összezavarja az őt elpusztítani akaró küklópszot, önmagát „Senki”-nek nevezi. Amikor egy hatalmas, kihagyozott doronggal kiszúrja a szörny egyetlen szemét, az hiába kér segítséget. A segítségére siető többi küklópsz „Ki bántott?” kérdésére ugyanis így válaszol: „Senki!” Így aztán nem tudnak rajta segíteni.

Tudjuk, hogy a szovjet gulágban és a náci koncentrációs táborokban milyen sokakat megfosztottak nevüktől, és – akár a karra tetovált – számként tartották őket nyilván. Erre a helyzetre is utal *Szilágyi Domokos Halál ányéka* című verse: „neved nincs / tárgy vagy csupán / karodon a leltári szám – / tárgy vagy / csíkos huzattal”. József Attila is szembeáll a név és az identitás ilyen elrablásával, amikor így ír: „Szívünk, míg vágyat érlel, / nem kartoték-adat.” (*Levegőt!*)

„Nevezd meg valódi nevünkön...” – fohászkozhatunk mi is, remélve, hogy nem Jákob, hanem Izráel, nem Simon, hanem Péter a mi valódi nevünk, hogy nem számunk, hanem arcunk is van.

Vagy mi inkább álnéven élünk és bujkálunk? Nem vagyunk-e olyanok, mint a szárdíszí gyülekezet, amelyet így jellemez a feltámadott Úr: „...az a neved, hogy élsz, pedig halott vagy” (Jel 3,1). Ismerjük-e és elfogadjuk-e egyetlen vezetőnknek a jó pásztor, akiről azt mondja az evangélium, hogy ő „a maga juhait nevükön szólítja” (Jn 10,3)? Átéltük-e, hogy Urunk nekünk is mondja: „...megváltottalak, nevedet szólítottalak, enyém vagy!” (Ézs 43,1). Örülünk-e annak, hogy nevünk fel van írva a mennyben (Lk 10,20) vagy más szóval „a Bárány életkönyvébe” (Jel 13,8)?

„Nevezd meg valódi nevünkön...” – kéri imádságában Pilinszky. Majd így folytatja: „Valódi neve csak keveseknek van itt a földön. Kivétel alig. Szentjeid között talán Bach, talán Mozart. Asztalodnál Bachnak továbbra is Bach lesz a neve és Mozartnak Mozart...”

A bujkáló Radovan Karadzicshoz hasonlóan sok ember él álnéven. Ha végre rádöbbenünk az értelmetlen rejtőzködésre, örökös csúsztatásainkra és kis manipulációinkra, valamint arra, hogy – ugyancsak Pilinszky szavaival – „élve zümmögünk tovább a légyfogón”, akkor belőlünk is kiszakadhat ez a könyörgés: „Nevezd meg valódi nevünkön...”

A BIBLIA ÉVE

Pál levele a rómaiakhoz – az elfogadás

A levél megírása idején, az első században Róma már milliós nagyváros volt, több tízezer zsidó lakossal. Krisztus evangéliumát talán éppen az első pünkösd idején Jeruzsálemben járt és megtért római zsidó zarándokok terjesztették el a világvárosban.

Természetesen a zsidó származású keresztények mellett hamar megjelentek az érdeklődő pogány rómaiak is, akiket megragadott a Jézusról szóló örömhír. Pál apostol többek között Akvila és Priscilla, a Rómából Korinthusba költözött házaspár révén ismerkedett meg a római keresztények helyzetével és nehézségeivel. Mivel már ő is igen régóta szeretett volna eljutni az akkori világ központjába, ahogyan missziói munkája a Földközi-tenger keleti medencéjében a végéhez ért, úgy gondolta, levelet ír a római testvéreknek.

Egyrészt szeretett volna beszámolni nekik mindarról, amit eddigi tevékenysége során elért, másrészt szeretne volna felkészíteni őket reménybeli látogatására, és végül, de nem utolsósorban segíteni akart nekik abban is, hogy felülemelkedjenek belső konfliktusaikon, amelyekről ő Korinthusban tudomást szerzett.

Az elfogadás evangéliuma és levele

A Római levél írja le az egész Bibliában a legátfogóbban és a legvilágosabban azt a keresztény tanítást, amelynek középpontjában a bűnösöknek Isten előtti, egyedül kegyelemből, hit által való megigazulása áll.

Ennek a meglehetősen bonyolultnak hangzó, de valójában egyszerű tanításnak a lényege így foglalható össze: az ember Ádám és Éva első bűnesete óta bűnös, és folyton lázad Isten ellen. Isten igazsága megkövetelné, hogy ezt a lázadást és bűnt szükségszerűen ítélettel és büntetéssel sújtsa. Isten mégis inkább elküldte egyszülött Fiát, a bűntelen Jézus Krisztust, hogy keresztalálában magára vegye az ember bűnét, és elszenvedje az érte – igazság szerint – járó büntetést. Ezután azt, aki Jézus Krisztusban hisz, Isten elfogadja, és igaznak tekintti – a Fiú érdeméért. Mindehhez „csupán” hitre van szükség, de azt is Isten formálja ki abban az emberben, aki „engedi”.

Pál apostol ezt az örömhírt a Római levélben összekapcsolja a belső konfliktusokkal küzdő római keresztényeknek adott tanácsaival: ahogyan Isten is érdemeink nélkül fogad el bennünket Krisztusért, a római keresztényeknek is el kellene fogadniuk egymást testvéreként, jól-lehet erre természetük és hitbeli vagy kulturális különbségeik miatt emberileg képtelenek. Az egyén üdvösségéről szóló, hit általi megigazulás tanítása csak így nyerhet értelmet, és válhat hitelessé közösségi életünkben is.

„Ez a levél az Újszövetség legfontosabb része és a legtisztább evangélium, amely annyira fontos és értékes, hogy a keresztény embernek nemcsak hogy szóról szóra, kívülről kellene tudnia, hanem naponta élnie is kellene vele, mint a lélek mindennapi kenyérével.” (Luther Márton)

„Fogadjátok be tehát egymást, ahogyan Krisztus is befogadott minket az Isten dicsőségére.” (Róm 15,7)

► Magyar Bibliatársulat

* myLuther – www.myluther.hu
A hit közös, a többi ráadás...

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 12. VASÁRNAP – Ézs 29,17–24

Reménység

A sivatag furcsa érzésre ébredt. A reggeli szél mintha kevesebb homokot kavart volna fel, a színek is élénkebbek lettek, ahogy a kelő nap körbejárta rajta. A föld erei étellel teltek meg. Hajtások szökkeltek a magasba, kacsok kerestek kapaszkodókat. Források buzogtak fel hirtelen. A víz magával hozta az élet minden formáját. Ott, ahol eddig csupán egy-egy vérszegény gaz próbált hősiesen megmaradni a homokon, színes virágoskert támadt. A magok fáva nőttek. Égi madarak tűntek fel, fészket raktak az ágak között. A lombok gyönyörű gyümölcsöket rejtettek.

Emberek érkeztek. Teherautók taposták a virágokat, szemetet sodort a patak vize. Az emberek rejtőzködtek. Gonoszságokat terveztek a fák között, a bokrok sűrűjében. Falták a szaftos gyümölcsöket, és a levelekbe törölték mocskos kezüket.

A kert vágyakozni kezdett azon idő után, amikor sivatag volt. Szegények jártak akkor. Bármit találtak a földön, ami kicsit is ehető volt, hálások voltak érte. Azt hitte akkor, semmije nincs, szegénykezett koldus volta miatt.

Leszállt az este. A kert azt álmodta, hogy sivatag.

***

Elfog annak a rossz érzése, hogy csak magunkat vigasztaljuk. A fogság minden rettenete készen áll, a magunk fogságait idézi. A nép, amely elszakadt Istentől, arra kényszerült, hogy a maga által megidézett sors áldozata legyen. Fel

lehet ebből talán nézni valami szép jövő felé, de mit segít ez rajtunk, szegény bűnösökön?

***

Amikor becsapódott az ajtó, rettenetesen megijedt. Minden idegszálával összerándult. Akaratlanul is felemelte a kezét, ösztönyszerűen támadt rá a világ zaja. Mindennek hangja lett: a kutyák ugattak, a kocsik nyikorogtak, a levelek susogtak a szélben, az emberek nevettek. Valaki kalapált az egyik udvaron, minden lépés toppant a homokban, egy madár röppent fel mellőle surrogó szárnyakon.

Álmában azelőtt beszélt és hallott néha. Ilyenkor összeszorulva ébredt, annyira idegen volt a szó érzete számára, hiszen eddig minden napja süketségben és némaságban telt. Látta, ahogy az emberek mutogattak, amit kellett, megértette. Most megijesztette a zajok sokasága, mindent hallani kényszerült. A káromkodások és szitkok, a nyílt hazugság és az átkok. Két kezét a füleire tapasztotta. Nem akart ide tartozni. Hogy találja meg az ő világát, a csendet?

***

Jézus csodái jelek. Megmutatta, hogy micsoda erő van nála, hogy nem csupán vakságon és süketségen, hanem életen és halálon is úr. De véget értek az ünnepi pillanatok, kezdődött a böjt. A Mester itt hagyott minket fájdalomainkkal, szegényünkkel, bűneinkkel. Igazi fogság mindahány. Oldalt nézünk, hallva az ígéretet – „...ma velem leszel a paradicsomban” –, de

***

már közelednek kalapácsos gyilkosaink, hogy eltörjék lábainkat.

Ahogy lemosta a sarat, a homokszemcsék kellemetlenül belemertek a szemébe, akaratlanul is pislognia kellett. Az első képek így csak egy-egy pillanatra tűntek fel. Elöntötte a mérhetetlen vágy az eddig soha nem látott világ iránt. Tudta, hogy már az övé, de szemhéjai a homok miatt nem engedték, hogy átadhassa magát a csodának. Pedig ott volt végre mindaz, amire annyira vágyott egész életében. Ott voltak a színek, a fények, a különleges alakzatok. Minden más volt, mint ahogy eddig elképzelte. A kezével körüljárta formák most igazán mutatták meg magukat. Csodálkozva nézett körül. Mennyi idő lesz még, amire mindent megismer!

Egy-két nap után kezdte felfedezni a szemek beszédét. Mivel talán jobban figyelt az őt körülvevő világra, észrevette a hazug pillantásokat, a sanda kacsintásokat, az érzéketlen tekinteteket. Volt, aki a szemével megalázott, más szúrósan nézett. Mindez eddig nem jutott el hozzá. Meglátta az élet nyomorát: a szegénységet, a koszt, a furcsa fintorokat, a halottak arcát. Napokon keresztül róttá az utcákat, egyre keserűbb szívvel.

Oda ért végül, ahonnan elindult, koldustársai közé. Leült az ismerős helyre, a szokott testtartásban. Kendőjével bekötötte a szemét.

***

Oratio œcumenica

Mennyei Atyánk! Téged keres imádságunk bajban és örömben. Hozzad kiáltunk az élet terhei, félelmei, feladatai között. Neked adunk hálát minden mosolyért, segítségért, áldásért. Köszönjük, hogy megszólíthatunk téged, bízhatunk benned, és tudhatjuk, hogy te most is szeretettel figyelsz ránk.

Urunk, kérünk, áldd meg népedet, légy pásztor, és gondozd örökké!

Köszönjük igéd ígéreteit! Kérünk, segíts hinnünk és megtapasztalunk, hogy te újjal tudsz hozni ott is, ahol az emberi reménység már-már szertefoszlik: testi-lelki betegségben, csúfolódók és jogtörők között, megélhetési gondokkal küzdve, széthullni készülő családokban, az élet kilátástalannak tűnő mélységeiben. Ajándékozz meg minket alázatos szívvel, hogy örömminket leljük benned!

Urunk, kérünk, áldd meg népedet, légy pásztor, és gondozd örökké!

Krisztusunk! Te, aki mindent helyesen cselekedtél, a

süketeket hallókká, a némákat beszélőkké tetted, segíts nekünk is meghallanunk igéd üzenetét! Taníts szólnunk a vigasztalás, a reménység, az igazság, a békesség örömhírét, hogy általunk is gyógyulhassanak a sebzett lelkű emberek!

Urunk, kérünk, áldd meg népedet, légy pásztor, és gondozd örökké!

Áldd meg azokat a gyülekezeteket, amelyek ezekben a hetekben is találkoztak szervezve ápolják a kapcsolatot az egykor soraikból kitelepítettekkel és családtagjaikkal! Adj szívükbe őszinte testvéri szeretetet, hogy átérzhessék az összetartozás örömét a kényszerű szétszakadozottságban! Köszönjük, hogy nincs a világnak olyan pontja, ahol ne érezhetnénk gondviselő szeretetedet. Kérünk, légy közel hozzánk, bármerre járunk.

Urunk, kérünk, áldd meg népedet, légy pásztor, és gondozd örökké!

Könyörgünk azokért, akik a nyári olimpián hazánk színeiben versenyeznek. Segítsd őket, hogy legjobb ké-

pességük szerint küzdve örömet szerezhessenek nemzetünknek! Add, hogy az olimpia előtt megélt közös gyász és a közös cél közelebb hozhassa egymáshoz népünk tagjait! Áldd meg mindnyájunkat, hogy a hervadhatatlan koszorúért folytatott küzdelemben – Krisztusért – végül győzni tudjunk!

Urunk, kérünk, áldd meg népedet, légy pásztor, és gondozd örökké!

Imádkozunk azokért, akik az általad megérlelt termést betakarítják a földeken, gyümölcsösökben, kertekben. Adj nekik hálás szívet, és segíts, hogy szorgos munkájuk minden zavaró körülmény ellenére is biztosítsa megélhetésüket és az ország mindennapi kenyerét!

Urunk, kérünk, áldd meg népedet, légy pásztor, és gondozd örökké!

Segíts hűséggel követnünk a jó pásztor hangját, hogy az élet útvesztőiben el ne tévedjünk, hanem vele járva és célhoz érve boldogan dicsérjünk téged most és örökké! Ámen.

■ KOCZOR TAMÁS

Én lelkem, áldva áldjad szép énekszóval Istened!

ÉNEKKINCSTÁR

Eged Isten diczerinc.

► A Szentháromság ünnepe utáni tizenkettedik vasárnapra rendelt ének kiválasztásánál bizonyára fontos szempont volt a németországi példa: az ott széles körben használt *graduálénekrend* szerint is **Johann Gramann (1487–1541) gyönyörű zsolnárénekét éneklük ezen a napon: Én lelkem, áldva áldjad...** (EÉ 45).

Az ünnep ógyházi evangéliuma (Mk 7,31–37) a süketnéma meggyógyításáról szól. A leírás szerint Jézus tette nem maradt titokban: minél inkább tiltotta, annál inkább híresztelték, és szerfölött álmétkodva ezt mondták: „Mindent helyesen cselekedett: a süketeket is hallóvá teszi, a némákat is beszélővé.”

Amíg az evangélium a földi gyógyulást adó Jézust mutatja be, az epistolai íge (2Kor 3,4–9) Istent áldja megigazító irgalmáért, és a Lélek szolgálatára indít. Ez a gondolatmenet tükröződik vissza a heti graduálénekünkben. Szerzője, Johann Gramann a lipcsei Tamás-iskola tanára, majd rektora volt. Luther és Eck

mann énekét. Álljon itt a második, kimaradt versszak. „Megismertette velünk / Ő útját és szent óhaját. / Megszánta vétkességünk, / Nem állja rajtunk bosszúját. / Nem kéri bűnünk árát, / S nem rója fel vétkünk, / De nyújtja nagy irgalmát, / És óvja életünk. / Milyen napnyugattól / Van távol napkelet, / Oly messze, irgalmából, / Eldobja vétkünket.” (KÉ 701,2)

Gramann szövegét Hans Kugelmann königsbergi zeneszerző és udvari trombitás közölte 1540-ben megjelent *Centus novi trium vocum* című kórusgyűjteményében, egy világi eredetű dallamra alkalmazva. A táncos lüktetésű dūr melódia jól illeszkedik a szöveghez, és sodró lendületével ellenúlyozza a strófa – korálok között szokatlanul hosszú – terjedelmét. Több feljegyzés szerint a reformáció utáni századokban előszeretettel használták ezt az éneket úrvacsora után, istentiszteletek befejezéseként. Nem csoda, hiszen a zsolnárok egyik legszébbjéből merített szövege földi életünk örök távlatáért ad hálát a megváltó, megigazító Istennek.

Ahogyvan fentebb említettük, az ének már legkorábbi megjelenésekor

több szólamú gyűjteményben látott napvilágot. Azóta is az egyik legtöbb-ször feldolgozott evangélikus korál. Többek között Heinrich Schütz, Michael Praetorius, Dietrich Buxtehude műveiben találkozhatunk vele. Több feldolgozás született a gyülekezet énekével váltakozó, *alternatim* előadásra. Johann Sebastian Bach néhány kantatájának korálteleként is felcsendül: 1. versszak – BWV 28, 2. tétel (átdolgozva külön, motettaként is kiadták); 3. versszak – BWV 17, 7. tétel; 5. versszak – BWV 29, 8. tétel.

Hadd idézzük az utolsó strófa szövegét is. „Magasztalás és áldás / A háromság Istennek. / Őnála nincsen romlás. / Ő ingeny ad övének. / Csak bízunk benne bátran, / Csak rá hagyatkozunk, / Mert véle biztonságban / És bátran járhatunk. / A testünk és a lelkünk / Megkapja, mi jót kér, / És áment zenghet szívünk, / A hit mindent élér.” (KÉ 701,5) Kellő lendülettel énekelve megtapasztalhatjuk, milyen elevenül, frissen hat ma is ez a csaknem ötszáz éves ének, egyik legszebb lutheránus zsolnáraparafázisunk.

■ FINTA GERGELY

ÉPÍTKEZÉS ALSÓSÁGON

Folytatása következik

▶ **Építkezés kívül-belül – ez jellemzi a gyülekezetek többségét. Az Alsósági Evangélikus Egyházközség sem tehet mást, hiszen az ősköztől örökölt épületek felújításán túl a hívők közösségének építésére, erősítésére is szükség van. A kívülről megszépült templom hirdeti: a munkák nagy része elkészült. Most elérkezett a pihenés, az erőgyűjtés és a lelki lélegzetvétel ideje, hogy folytatódhassék a szép tervek valóra váltása.**

Immár második alkalommal került sor augusztus 3-án a gyülekezetépítő evangélicizációs nap megszervezésére, amelynek színes, változatos programja sokakat vonzott a környékről. A rendezvény méltó nyitányaként a most diplomázott operaénekes, *Denk Viktória* adott hangversenyt. Kíséretét *Bognár Nóra* karnagy, szombathelyi kántor vállalta.

Művészi előadásukat követte a hálaadás alkalmá; *Ittész János* püspök hirdette

az ígét *Péter első levele* alapján. Az apostol szavaival buzdította a gyülekezetet a további építkezésre, a lelki ház felépítésére, hogy a testvérek között erősödjék a keresztény közösség és a közös szolgálat felelőssége.

Az evangélicizációs előadás *Cserégi István* kissomlyói lelkész – a Vasi Egyházmegye korábbi missziói és evangélicizációs felelőse – szájából, szívéből hangzott el. Személyes bizonyoságtétele *Az életből az életre* címmel magába foglalta súlyos betegségből való szabadulásának isteni csodáját, földi vándorlásunk küzdelmeit, valamint az örök élet reményességét.

Győri Elemér felügyelő beszámolt a felújítás menetéről, majd a gyülekezet további terveiről szólt. Köszönetét fejezte ki a Magyarországi Evangélikus Egyháznak, amiért az előző években a volt iskolaépület felújítására, most pedig a templom renoválására nyújtott egy-egy millió forint támogatást. A támogatók között külön kiemelte *Lada Dénest*, Alsóságról elszármazott idős testvérünket, aki felajánlásával nagyot lendített a tervezett munkák elindításán. Ő volt az, aki

a beruházás finanszírozását vállalta. A gyülekezet öröme ő is jelen volt – családijával együtt – az ünnepen.

A felújítás dátumát emléktábla örökíti meg, amely egyúttal példaként állítja eléink adományozóinkat. A tábla leleplezését – kedves szavak kíséretében – *Rostáné Piri Magda* esperes végezte el.

A templomi alkalom után a gyülekezeti házban folytatódott a programok. Az Alsósági Evangélikus Nőegylet által készített kézimunkák kiállítását nagy érdeklődéssel látogatták a vendégek. Néha egy-egy darabot emlékül el is vihettek magukkal. A kiállítóteremben megtekinthették a gyülekezet történeti állandó kiállítást, valamint a Biblia éve kapcsán készített időszakos bibliakiállítást.

A gyülekezeti ház udvarán felállított sátor alatt a helyi iskola konyhájában készült gulyás fogadta a résztvevőket. A gyülekezet asszonyai kínálták hozzá saját készítésű pogácsáikat. A jó hangulatú beszélgetés után az egybegyűlteket ezzel a reménységgel búcsúzták: „Folytatása következik...”

■ VETŐ ISTVÁN

Emléktábla-avatás

A Csorna–Kapuvári Evangélikus Egyházközség emléktábla állításával tiszteltett első állandó lelkésze, *Rác Ernő* emléke előtt születésének századik évfordulója alkalmából. A csornai templom falán elhelyezett emléktáblát augusztus 3-án ünnepi istentisztelet keretében áldotta meg *Ittész János* püspök. Az istentiszteleten részt vettek *Rác Ernő* leszármazottai, a Soproni Egyházmegye, a szakonyi egyházközség és Csorna város képviselői.

■ TUBANNÉ BOKOR ÉVA felvétele

Révfülöpön, kiadós esőben...

▶ **A konferenciák szervezőinek egyik komoly aggodalma az időjárás. Mi lesz, ha esni fog, ha a társaság bezarul a falak közé, a gyakorta szűkös helyiségekbe? Hogyan és mivel lehet pótolni a szabadba tervezett programokat?**

Nem elméleti kérdésekként, hanem megoldandó problémaként szembesültek a szervezők mindezzel Révfülöpön, az egyedülálló édesanyák és gyermekeik számára rendezett konferencián. Most, a nyári hőségben már nehéz is visszaemlékezni arra, hogy július végén bizony szakadatlanul esett az eső. Munkatársaimmal együtt természetesen számítottunk a zivatarokra, hűvösebb időre. No, de ennyi napon át?! A résztvevők nagyszerű kreativitásának meg persze a kényelmes oktatási központnak köszönhetően mégis úrrá lehettünk a nehézségeken.

Elmélyült percekkel élhettek át az egybegyűlteket az áhítatok, a Biblia tanulmányozása során. Fel nőttek és fiatalok tartalmas és hiteles előadásokat hallgattak

meg délelőttönként. *Madocsi Bea*, a Magyar Katolikus Rádió munkatársa, akit huszonhét éves korában három kisgyermekével hagyott magára a férje, a megbocsátás fontosságáról szólt. A fiatalokat *Szalma Annának*, a Bethesda-kórház szociálpedagógusának az előadása fogta meg leginkább. Ő a szülők és gyermekek

szerepviszonyának megéléséről, illetve a kapcsolat torzulásának veszélyeiről beszélt. Az ifjaknak különösen az imponált, hogy *Anna* kritikusan mert közéleti témához. Feltárta azokat a nevelési hibákat, amelyekkel a szülők terhelik meg a gyermekükkel kialakult harmonikus kapcsolatokat.

Gergely Emese beszámolója már a kicsik is beülhettek, akik a délelőttöket egyébként *Sikter János* lelkésszel és feleségével, *Agnessel* töltötték. Emese végigjárta az ismert Szent Jakab zárandokutat, az „El Camino”-t. Diaképei gyönyörű spanyol tájakra kalauzoltak el.

Ennek a délelőttnek az élménye segítette, hogy humorral fogadja a társaság, amikor a szerdára tervezett kirándulás elmaradt. Kint mintha dézsából öntötték volna az esőt, bent az asztalon pedig a meleg ebéd helyett az előre megrendelt hidegsomagok feküdtek. A fiatalok vezetésével „zarándokútra” indult hát a gyereksapat – az épületen belül. Egy-egy „stációnál” megálltak, leültek a szőnyegre falatozni. Vidám nevetésük odatesztal a felhőket is. Így történt, hogy ezen a zárandokúton többen értek célba, mint ahányan elindultak.

Bizony ötletességgel át lehet hidalni az akadályokat. A szabad délutánokra is mindig sikerült kitalálni valami jó programot. Bár sajnálkozott a társaság a rossz időjárás miatt, panaszkodni nem jutott eszébe egyik résztvevőnek sem. Bevallom, csodálkoztam is ezen. Egyik asztal körüli beszélgetés segítette aztán

felismernem, hogy a „sikeres” konferencia titka mégsem a jó időben vagy az ötletes programokban keresendő. „Most legalább volt időnk kiadósan beszélgetni egymással” – csupán ennyit mondott az egyik édesanya.

Egyszerű megjegyzésével a lényegre fogalmazta meg. Akkor van értelme egy konferenciának együttlétnek, ha valóban egymásra tudunk figyelni. Ha alkalmat teremünk arra, hogy a másik megoszthassa velünk örömeit és gondjait, hogy érezhesse, nincs egyedül a bajaiban. De ez mind kevés lenne. Annak az Istennek a számára kell adnunk időt, aki „kiadósan” szeretne elbeszélgetni velünk. Nem röpké mondatokkal, vigasztaló, bátorító igemorzsákkal akar táplálni, hanem magától a felhőktől is. Így történt, hogy ezen a zárandokúton többen értek célba, mint ahányan elindultak.

A konferencia címe idén így hangzott: *Mindennapi – élő – kenyerünk*. Idén nem lehetett strandolni július utolsó hetében, szinte végig esett. Talán nem véletlenül. Úgy hiszem, hogy Révfülöpön maga az Úristen „éhezett ki” az egymással és vele való kiadós beszélgetésekre.

■ B. PINTÉR MÁRTA

Sikter János a záró istentiszteleten megáldja a gyermekeket

A talpra állított életrend

Kényes, mások érzékenységét, nem megalapozott önértekelését vizsgálat tárgyává tévő mondatok, helyzetelemzések végén magam is gyakran használtam ezt a latin kifejezést: *sapientia sat* – ami szó szerint ezt jelenti: a bölcsnek elég. Magyarul szabatosan a kevés szóból ért az okos mondás fejezi ki ugyanezt. Talán nem tévedek, ha feltételezem, hogy mondanivalónk utolsó mondataként olyankor is használjuk ezt a kifejezést, amikor abban bízunk, hogy taktikusan óvatos utalásainkat, olykor kicsit homályos célzásainkat, a szavaink mögött csak sejtetett összefüggéseket is megértik olvasóink, hallgatóink.

Most megfordítom a sorrendet; nem a mondanivalóm végére hagyom, hanem már most, az elején mondom: *sapientia sat*. Hogy aztán tényleg elég lesz-e az itt következő néhány bekezdés ahhoz, hogy gondolataim lehetőleg sokak számára érthetőek legyenek, bevallom, nem tudom, csak remélem.

Augusztus 3-án, vasárnap késő este írom ezeket a sorokat. Bibliaolvasó *Útmutatónk* szerint a ma kezdődő, a Szentháromság ünnepe utáni II. héten ismét egy sokszor idézett bibliai mondat vezet bennünket: „...Isten a gőgösöknek ellenáll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad.” (1Pt

5,5) A Szentírásban olyan összefüggésben olvassuk ezt a mai korunk embere számára eléggé riasztónak tűnő mondatot, amelyben egyértelmű, hogy az egyházban a hívők közösségében érvényes életrend szabályaként hangzik. Vezetők és vezetettek között, idősek és fiatalok generációi között ez legyen a rend – tanítja Isten igéje.

Gyakran esünk abba a tévedésbe, hogy azt gondoljuk, Isten ezzel a renddel csak egyházát és annak tagjait akarja fegyelmezni, másokra ez a „szabály” nem vonatkozik. És ilyenkor talán még az a gondolat is megkísért – s nemritkán el is csüggeszt bennünket –, hogy Isten nem tart rendet a világban. Hiszen akaratát semmibe vevő emberek és csoportok hatalmukkal visszaélve büntetlenül garázdálkodhatnak, és gátlástalanul gúnyot űzhetnek nemcsak azokból, akik magukat kereszténynek, vallásosnak mondják, hanem magát Jézus Krisztust is megcsúfolják. Mondjuk ki nyíltan győztrő kérdéseinket: csak nem kétféle rendet alkalmaz Isten? Egy szigorú, következetesen keményet a hozzá tartozók megregulálására, egy másikat pedig – amelyet sokkal elnézőbbnek vélünk – ellenségei tapintatos terelgetésére. S tán még azt is hozzátesszük: hát akkor nem

csoda, hogy ellenségei erősebbnek tűnnek! Kedves Testvérek! Ne tévelyegjünk! Szó sincs erről!

Isten még az általunk be- és átlátható történelmi folyamatokban, a mi életünk idejében is olyan világosan megmutatta, hogy nem csak egyháza számára írja elő ezt – a gőgös megalázását, az alázatos felmagasztalását jelentő – életrendet. És természetesen nem csak a Szentírásban szereplő egykori világbirodalmak, más, kisebb népek fölött uralkodni akaró hatalmak és az önmaguktól eltelt hatalombitorlók sorsában lesz ez világossá azoknak, akik értenek a kevés szóból is. Ahogy mondani szoktuk, ezek sorra eltűntek a történelem süllyesztőjében.

Ez így mégsem pontos mondat, hiszen a lényegről hallgat. Hisszük, hogy nem valami személytelen végzet és nem is egyszerűen az éppen esedékes hatalmi harc áldozatai lettek ők, hanem Isten

ítélete teljesedett be rajtuk. S hitünk szerint ugyanígy újabb korok újabb hatalmain, a huszadik század diktatúráin is. De azt senki ne gondolja, hogy amikor átléptünk a sok tekintetben sikeres, de mégis fertelmes huszadik századból a huszonegyedikbe, akkor Isten újra-programozta a világ rendjét, és idejémműlttá, érvénytelenné nyilvánította igéjében nyilvánosságra hozott akaratát! Ő tegnap, ma és mindörökké ugyanaz (Zsid 13,8).

Egyéni életünk és a világtörténelem színpadán nem kétféle forgatókönyv szerint folyik a dráma. Aki ezt állítja, téved és téveszt. Isten rendje itt is, ott is ugyanaz. Legfeljebb abban lehet különbség, hogy a történelmi – közöttünk és körülöttünk folyó – eseményeket szemlélve úgy tűnhet, Isten malmai lassan örölnék. Lehet, hogy időnként úgy látszik, túlságosan is lassan, de hogy biztosan örölnék, az nem kétséges! Itt is helye van a régi bölcseségnek: *sapientia sat*.

Ezen a ponton korrigálnom kell magamat, hiszen ezen írás címűl ezt írtam: A talpra állított életrend. Ez így nem egészen korrekt. Még nincs egészen helyreállítva Isten rendje, illetve új és új mértéyletek történnek ellene egyéni és közösségi életünkben, de történelminek

mondható összefüggésekben, ma is. Ha csak ezt látnám, elkeserednék, de van, ami vigasztal. Ugyanis szilárd meggyőződés: Isten dolgozik rajta a mi korunkban is, és ha elérkezik az ideje, megnyitja a történelmi süllyesztőt is. S bár megélt történelmünk számos példája szerint ez még nem minden tekintetben sikertörténet, de itt-ott már felsejlik a biztató fény, és Isten jeleket ad, hogy akik látnak és hallanak, értsenek is – és majd úgyis eljön az ő országa...

Addig pedig – életben és halálban – azzal vigasztaljuk magunkat és egymást, hogy ő az alázatosoknak kegyelmet ad. Mit mondhatnánk ezek után? Legfeljebb ezt: *Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj* – de bízom benned, és tudom, ez elég.

Ittész János püspök Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Az evangélikusok szerepe az amerikai elnökválasztáson

Magyarországgal és számos európai állammal ellentétben az Egyesült Államokban igen meghatározó szerepet játszik a vallás, a hit, a felekezeti hovatartozás, illetve ezen kérdések megítélése, amikor választási kampány zajlik. Ame-

Barack Obama

rikában komoly erőfeszítéseket kell tenniük az elnökjelölteknek, hogy a maguk oldalára állítsák a különböző vallási felekezeteket. Közülük a legbefolyásosabbnak mindenképpen az úgynevezett evangélikus közösség tekinthető, hiszen minden negyedik amerikai szavazópolgár ehhez tartozónak vallja magát.

Az elsősorban konzervatív értékeket képviselő, a Biblia szerepére különleges hangsúlyt fektető, protestáns keresztény irányzat szavazásra jogosult tagjainak 79 százaléka 2004-ben George W. Bush elnökre adta voksát, míg első számú riválisát, a demokrata párti John Kerry jóval kevesebben támogatták. Bush népszerűségét az evangélikus körökben nem csupán „személyes vonzerének” köszönhetné, hanem annak a ténynek is, hogy többségük rendre a konzervatív elveket valló Republikánus Pártra szavaz, szemben az inkább liberális politikát folytató Demokrata Párttal.

Amíg a republikánusok egykoron biztosan számíthattak az evangélikus támogatására, a Bush-kormányzat politikájában csalódott keresztény mozgalom vezetői tavaly ősszel még azt is elképzelhetőnek tartották, hogy arra buzdítják híveiket, a Republikánus Párt egyik jelöltjére se szavazzanak a januárban kezdődött előválasztásokon. Az evangélikusok úgy vélték, a „Grand Old Party” (régii nagy párt) George W. Bush elnöksége alatt eltávolodott hagyományos konzervatívizmusától, többek között azzal, hogy az elnök két háborúba sodorta az Egyesült Államokat. A telen indult republikánus versengés akkori jelöltjei közül Rudy Giuliani, New York volt polgármestere volt a legkevésbé szimpatikus az evangélikusok számára, hiszen nyíltan támogatta az abortuszt, és háromszor nősült. Mitt Romney sem kedvelték az evangélikusok, ő ugyanis a mormon felekezet tagja, s egykor szintén abortuszpártinak vallotta magát. John McCainnek – aki végül tavasszal megnyerte a republikánus elnökjelöltségért folyó versengést – pedig azt rótták fel, hogy „az intolerancia ügynökeinek” nevezte a konzervatív keresztény mozgalmakat.

Az evangélikusok a mai napig nem bíznak az egykori vietnami háborús veteránban, hiszen a kezdetektől fogva támogatta az iraki háborút – amelyben több ezer amerikai katona vesztette életét –, kiáll az amerikai fegyverviselési joga mellett, és a szenátus tagjaként támogatja a Bush-kormányzat azon erőfeszítéseit, hogy az Egyesült Államokba illegálisan bevándorolt személyek egy része letelepedési engedélyt kapjon. Az evangélikus vezetők a napokban Denverben rendezett országos gyűlésükön arra a következtetésre jutottak, hogy a jelenlegi körülmények között mégis John McCain megválasztására buzdítják híveiket, mivel vetélytársa, Barack Obama „nem opció”. McCain, mondják, legalább ellenzi az abortuszt és a homoszexuális házasságkötést.

Demokratapártisága mellett Barack Obama egykori lelkipásztora miatt sem vált közkedvelté az evangélikus szavazópolgárok körében. Jeremiah Wright

egyik – videokamerával rögzített és az internetre is felkerült –, sokak által botrányosnak minősített prédikációja ugyanis heteken át beszédtema volt Amerikában. Wright, a chicagói feketéket tömörítő Krisztus Egyesült Szentháromság

John McCain

Egyházának nemrégiben nyugdíjba vonult pásztora, aki összeadta Obamát feleségével, Michelle-vel, az említett prédikációban arról beszélt, hogy az AIDS-et a kormány találta ki a színes bőrűek meggyilkolására, és Jézus egy szegény fekete volt, aki a gazdag fehérek által uralt világba született. A szertartás során többször is felkiáltott: „Isten verje Amerikát!” A 2001. szeptember 11-i terrortámadásokról azt mondta, hogy korábbi politikája ütött vissza az Egyesült Államokra. Obama természetesen kénytelen volt azonnal elhatárolódni Wright tiszteletétől.

Az Obama-ellenes konzervatív hadjárat fontos részévé váltak egyébként azok az interneten elterjedt híresztelések, amelyek szerint Obama tulajdonképpen nem keresztény, hanem mozlim hívő, aki a Biblia helyett a Koránra esküdött fel a szenátusban, mi több, gyermekkorában radikális iszlamista iskolába járt Indonéziában. A New Yorker című amerikai hetilap éppen a lejáratozó kampány kigúnyolása céljából jelentetett meg július 21-i számának címlapján olyan karikatúrát, amely Obamát hagyományos mozlim öltözékben, feleségét pedig terroristaként ábrázolja, amint a pár összeüti öklét a Fehér Ház ovális irodájában. A háttérben amerikai zászló ég a kandallóban, egy falra akasztott kép pedig Oszama bin Laden, az al-Kaida állítólagos vezetőjét ábrázolja.

Magának John McCainnek is hasonló gondokkal kellett szembenéznie. Történt ugyanis, hogy egy texasi evangélikus egyház vezetője, John Hagee tiszteletes, aki támogatásáról biztosította a hetvenéves arizonai szenátort, egy öszövet-ségi idézetről azt állította: Adolf Hitler eljövételét jósolják meg benne, aki fellépésével a hazájukba való visszatérésre sarkallja a zsidókat. Egy McCain támogató másik tiszteletes, Rod Parsley is kínos helyzetbe hozta a republikánusok elnökjelöltjét, amikor azt találta mondani, hogy az iszlám „erőszakkal tör a világ meghódítására”.

Barack Obama, Illinois állam kenyai származású szenátora számára azonban minden bizonytalansággal nagyobb falatnak fog bizonyulni a konzervatív keresztény közösségek megnyerése. Ehhez nem csupán a mérsékeltbb irányzatok híveit igyekeznek majd meggyőzni, de hatni próbál azokra a keresztény szavazókra is, akik az utóbbi években kiábrándultak a Republikánus Pártból, jobban aggódnak a környezetükért, a szegényekért vagy éppen az AIDS elterjedése miatt, emellett teljes mértékben ellenzik az Amerika által vívott háborúkat. Elemzők úgy vélik, ha Obama legalább egy töredéknél többet nyújtana a Bushra 2004-ben leadott evangélikus szavazatokból, az a néhány voks könnyen a mérleg nyelvének bizonyulhat.

A CNN hírtelevízió nemrég közölt felméréséből az derül ki, hogy az evangélikusok 64 százaléka McCainre, 30 százaléka Obamára szavaz a novemberi elnökválasztáson. Ha addigra megmaradnak az arányok, lesz oka a mosolyra Barack Obamának.

■ KOTTÁSZ ZOLTÁN

A KIE mint missziói szervezet

A Keresztény Ifjúsági Egyesület (KIE) nem kell bemutatni, az Evangelikus Élet hasábjain több ízben is adtunk már életjelt magunkról. Örülünk annak is, hogy egyházunk mellszélességgel (és nem utolsósorban a számunkra nélkülözhetetlen működési támogatással) támogatja a munkánkat. Ennek fontos jele a Szélróza találkozón való, immáron rendszeresnek mondható részvételünk, ahogyan hagyományosan ott vagyunk a Csillagpont református ifjúsági fesztiválokon is.

Számomra, aki tizenkettedik éve vagyok elnöke az országos egyesületnek, mindig is az első helyen állt az szervezet céljainak meghatározásakor a fiatalok közötti missziói munka. Ezért is sajnálom, hogy a lapban pár hete egy írás a KIE-t mint elvilágiasodott, a százötven éves hagyomány missziói alapelveit feladó egyesületet jellemezte, nem nevesítve, hogy azért más a helyzet Kanadában, és más miféleképpen.

Ott voltam annak idején a KIE-világszövetség (WAY) mexikói nagygyűlésén, ahol magam is szomorúan láttam, hogy e nagy múltú szervezet egyes nemzeti tagegyesületei – elsősorban az észak-amerikai kontinensen – valóban szakítottak az eredeti célkitűzésekkel. S az is igaz, hogy Európában azokban a volt szocialista országokban is, ahol az említett amerikai szervezetek támogatásával indult el újra a KIE tevékenykedése,

Tappancsos fiatalok Balatonyörökön

► **Nem valamely üzleti vállalkozás, hanem egy hazánkban is karitatív tevékenységet folytató szervezet emblémája látható a székesfehérvári labdarúgók pólóján az idei bajnokság kezdete óta. A máltai kereszt nyolc ága a bibliai nyolc boldogságra emlékeztet.**

– Amikor az együttműködésről gondolkodtunk, nem a pillanatnyi és mérhető anyagi haszon szerzése vezérelt bennünket, hanem hosszú távú tervek törtük a fejünket. Üzenetünk megfogalmazására, miszerint a futball segítse a hátrányos helyzetűeket, a leszakadó társadalmi csoportokat, nem is lehetett volna kitűnőbb partnert találni, mint a Magyar Máltai Szeretetszolgálatot – fejtette ki lapunk kérdésére Berzi Sándor, a Fehérvár FC Kft. ügyvezetője. – A labdarúgás közösségteremtő erő, társadalmi szerepe igen fontos, de ennél fogva része a felelősségvállalás is. A Máltai Szeretetszolgálat emblémájának a mezen való elhelyezése csak az első lépés. Megítélés szerint sok területen együtt tudunk majd működni – véli az NB I-es focis csapat vezetője.

hasonló irányvonalak mentén folyik a munka.

Annak idején, amikor a német KIE-vel, annak is a nyugati területi szövetségével kötöttük össze szekerünket, fontos volt számunkra, hogy a német egyesület főtájkára akkor az egyik leghatásosabb, világszerte ismert igehirdető és evangélikus lelkes, Ulrich Parzany volt. Miután vele személyes lett barátságunk, hazánkban éppen a KIE kezdte el először 1999-ben a ProChrist műholdas evangélikus szervezését, amely meg is valósult 2000-ben. Azóta persze a ProChrist kinőtte a KIE-t, a későbbi evangélikusokat, így a most következőt, a 2009. évi is egy független és ökumenikus szervezet vette védőszárnyai alá.

A KIE-kávéház a 2006-os Szélrózsán is jelen volt

Fontosak számunkra egyéb missziói alkalmaink is. A mára sajnos megszűnt Ten Sing munka eredménye volt, hogy a segítségével éppen a perifériára szorult, sehová sem tartozó fiatalokat tudtuk megszólítani. Többüket kereszteltük meg tizenhat-tizenhét éves korukban. Krisztián keresztelőjére mindig emlékezni fogok: erre a szülők által kötelezővé tett szülőmunka miatt a kora reggeli órákban került sor, de az eseményen ott volt az egész csapat, kiöltözve, öltönyben és nyakkendőben...

Ebben az évben is missziói programjaink egész sorára várjuk a fiatalokat. Itt vannak mindjárt a Tappancs nyári táborok, külön lányoknak és külön fiúknak (ő, micsoda maradiság...), szám szerint négy. A Tappancs munkáját kiöltőjtől, Max Hamsch nyugalmazott német KIE-titkártól vettük át, az ő támogatásával indult be és működik ma is ez a munkánk. Aki „Hamsch bácsit” megismerhette, olyan embert talált benne, akit eleven Krisztushite, és akinek sugárzó biznyságté-

telére a kőkemény szívek is megpuhulnak. Elképzelhetően a Tappancs munka a Krisztushoz vezetés nélkül!

Említhetem kifejezetten bibliai programjainkat is. Ilyen lesz ebben az évben a hagyományos KIE-csendeshévége a balatonyöröki Sóvárban szeptember 26-tól 28-ig, melynek a gazdái ezúttal a békéscsabai KIE-ek lesznek. Ez szó szerint csendeshévége lesz, péntektől vasárnapig legalább öt igeszolgálattal, köztük beszélgetésekkel, közös imádságokkal, a négyesemközi párbeszéd lehetőségével – és nagy-nagy énekekkel.

Másik bibliai programunk lesz az ősi bibliai, ugyancsak a Sóvárban, november 5-től 9-ig. Ide korhatár nélkül várjuk azokat, akik Péter apostol életére, lelke-

sedeire és botlásaira figyelve szeretnének tanulni, csendben lenni, hitükben erősödni.

A KIE-kávéház is, mely ugyancsak békéscsabai ötlet, kifejezetten missziói céllal működik. A kávé, tea és sütemény mellé a betérő megnézhet egy kiállítását, élő zenét hallgathat, a középpontban pedig Isten igéjének hallgatása áll. Ezek mindig ébresztő alkalmak, céljuk a megerősítés mellett a felrázás, a megszólítás.

Nem említettem minden programunkat, remélem, ennyi is meggyőző volt mindennapjaink bemutatásához. Mert ma Magyarországon nem létezhet fontosabb keresztény küldetés, mint embertársaink Krisztushoz vezetése. A mi esetünkben ez pedig nem jelenthet mást, mint fiatalokat más fiatalok biznyságtevő élete által Jézus Krisztusban Istenhez vezetni, értelmes életcél mutatni nekik, és nem utolsósorban minél többüket megmenteni az örökkévalóságnak.

■ LUPTÁK GYÖRGY

Futball – máltai kereszttel

A Fehérvár FC partnere a Magyar Máltai Szeretetszolgálat

– Lehet már tudni, hogy miben nyilvánul meg a továbbiakban a partnerség?

– A tervek kidolgozása folyamatban van, egy hónapon belül jelentkeznünk újdonsággal.

– Vajon megéri ez Önöknek? Manapság a sport is profitorientáltá vált...

– Az együttműködés kölcsönösen előnyös: a labdarúgás a legnépszerűbb sport a világon – mi ezt tudjuk „nyújtani” a szeretetszolgálatnak. Az ő üzenetük által pedig kedvezőbb kép alakul ki rólunk, és mások is szívesen működnek együtt futballklubunkkal.

– A játékosok hogyan reagáltak erre a döntésre?

– Büszkék a focisták is, mindannyian azok vagyunk. Az emberek értik az üzenetet, a szurkolók arcán is azt láttam, hogy azonosulni tudnak a mondanivalóval.

– Jó értelemben vett büszkeséggel tölt el bennünket, hogy részesei lehetünk e nemes ügynek – nyilatkozott lapunknak Süss Levente, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat munkatársa. – A futballklub új tulajdonosi gárdája, köztük Garancsi István elkötelezettségének köszönhetően megkísérel a szellem bevitelét a pusztai anyagi világba. Ahogyan a spanyol futballklub, az FC Barcelona az UNICEF-et

Farkas Balázs az új mezben

támogatja, úgy támogat bennünket a székesfehérvári csapat. A helyzet tehát fordított a „szokványos” szponzoráláshoz képest: nem anyagiakkal segítjük a sportklubot, hanem együttműködünk az értékteremtésben, és további közös programokban veszünk részt.

■ SZÉVÁGI

Kiállítások a Biblia éve jegyében

Több képzőművészeti kiállítás is kapcsolódik a Biblia évéhez; az ország legkülönbözőbb részein megrendezett tárlatokon elsősorban a Szentírás történeteit feldolgozó és az evangélium üzenetét illusztráló alkotásokat láthatnak az érdeklődők – mondta el az MTI-nek július végén Pecsuk Ottó, a Biblia évét szervező Magyar Bibliatársulat főtktára.

Utalt arra, hogy Vizsolyban, ahol a

Károli Gáspár-féle első magyar nyelvű Bibliát nyomták, augusztus 8-án kezdődik a Biblia hete, amelynek keretében egyebek mellett az Entersion elnevezésű keresztény képzőművészeti csoport állítja ki műveit *Egyenlőség* címmel a faluházban.

A budapesti református Ráday Gyűjteményben állítják ki szeptember 18-tól *Karátson Gábor* akvarelljeit Szent János

evangéliumának történeteiről, majd még az év folyamán *Hajnal Mihály* grafikus bibliai ihletésű alkotásaiból is nyílik tárlat *Visszatekintés és érzelmek* címmel. Augusztus 31-ig látható Esztergomban a *Liber Librorum* (Könyvek könyve) elnevezésű kiállítás a Keresztény Múzeumban; egyebek mellett bibliai témájú festmények, faliszőnyegek, rézkarcok tekinthetők meg.

A kalocsai főszékesegyházi könyvtárban szeptember 25-ig nyitva tartó bibliai kiállítás a gyűjtemény legszebb kódexein és régi nyomtatványain keresztül mutatja be a különböző korok Szentírás- és könyvkultúráját. A könyvtár a Biblia évéhez kötődően kiadta DVD-n egyik legértékesebb középkori kéziratát, Szent Pál leveleit *Petrus Lombardus* kommentárjával. A Studiolum Kiadóval együttműködve elkészített DVD tartalmazza a 13. századi kézirat teljes faksimilét, a latin szövegek modern, kereshető átírását, valamint a magyar, angol, német és spanyol nyelvű fordítást.

Pecsuk Ottó végül az ELTE Egyetemi Könyvtár gyűjteményéből nyílt bibliai tárgyú kézirat-, ösnyomtatvány- és metszetkiállításra, a Szentírás jeleneteit feldolgozó Dürer-metszetek veszprémi tárlatára, valamint a győri Corvina-kiállításra – amelyen egyházi textiltárgyak és ötvösmunkák is megtekinthetők – hívta fel a figyelmet.

▶ MTI

REPRODUKCIÓ: DOBRNÍK REZSŐ

A Biblia éve apropóján A Biblia világa a 16–18. század grafikájában címmel látható kiállítás augusztus 31-ig – a XXIV. miskolci grafikai triennálé kísérő tárlataként – a Miskolci Galéria Feledeházában. Mint Madarász Györgyötől, a galéria munkatársától megtudtuk, a kiállított anyag legnagyobb részét 16–17. századi antwerpeni grafikusok munkái teszik ki. A rendezés elve tematikus: a bibliai könyvek sorrendjét követi. Képünkön Martin de Vos (1532 körül – 1603) és Jan Sadeler (1550–1600) Krisztus a pokol tornácán című metszete.

Augusztusi születésnapos

Hatvankét éves a magyar forint

Bár a kínaiak már a 10. században használták a papír fizetőeszközt, térségünk első papírpénzei csak 1762-ben jelentek meg.

Önálló magyar papírpénzt először az 1848–49-es forradalom és szabadságharc idején bocsátottak ki. A szabadságharc bukása és a kiegyezés után, 1878-ban alapították meg az Osztrák–Magyar Bankot, mely a Monarchia közös bankjegyeit bocsátotta ki – először forintot, majd 1892-től az első világháború végéig koronát.

1924-ben alapították meg az önálló magyar jegybankot, mely bevezette az új valutát, a pengőt. Ennek rövid, mintegy húszéves pályafutását a világ egyik legnagyobb inflációja zárta le.

Jelenlegi fizetőeszközünket, a forintot 1946. augusztus elsején vezették be. Ez a pengővel ellentétben – már nem aranyalapú pénz volt. Ekkor készítették el a 2, 10, 20 filléres és az 1, 2, 5 forintos érmeiket. Ezt az érmesort kisebb változtatásokkal és bővítéssel egészen 1989-ig verték.

A rendszerváltozás után teljesen új tervezésben adták ki a fémpenzeket, amelyek *Kósa István* és *Bartos István* pá-

lyázati tervei alapján készültek el. (A *Kósa Istvánnal készített, Isten érmés talentumosa* című interjú az *Evangelikus Élet* 2005/34. számában olvasható.) Az első bicolor érme, a jelenleg is forgalomban levő százforintos 1996-ban verték. A forint váltópénze, a fillér 1999 óta már nincs forgalomban.

1997-ben a Magyar Nemzeti Bank új forint-bankjegysorozat kibocsátását kezdte meg. A *Vagyczóky Károly* grafikusművész által tervezett, hét címletből álló

bankjegycsalád utolsó – egyben legmagasabb – címlete, a 20 000 forintos 2001 februárjától van forgalomban.

A bankjegyek papírja azért is különleges, mert a textiliparban is használatos növényi rostokat, elsősorban gyapotot alkalmaznak a gyártásuk során. Ezzel elérhető, hogy a bankjegy kézről kézre járva, sokszor hajtogatva, néha gyűrve, esetenként kimosva is hosszú ideig felismerhető és forgalomképes maradjon.

▶ Forrás: www.mnb.hu – Wikipédia

FOTÓ: BODA ZSUZSA

Mátyás király és Ksiaz vára

Az *Evangelikus Élet* 2008/14. számában a Mátyás király-évforduló és az ez alkalomból meghirdetett reneszánsz év kapcsán többek között budavári Hunyadi-emlékhelyeket mutattunk be olvasóinknak. Az igazságos király nyomát ezúttal külhonban, a mai Lengyelország területén követjük: Alsó-Sziléziában, Ksiaz városában, melyet *Mátyás* 1472-ben hódoltatott a terület megszerzését szolgáló hadjárata során.

A várkastély Walbrzych városától néhány kilométerre, a Ksiazani Tájvédelmi Körzet hamisítatlan sziléziai erdei környezetében fekszik. Azaz hogy magasodik, mivel egy szűk, irdatlan mélységű, folyókanyarulatokkal szabdaltnak több száz méter magas sziklafalára épült. Ksiaz első várát a 13. században a *Piastok*, vagyis a „lengyel Árpád-ház” tagjai emelték. Ennek az alapjait felhasználva 1288 és 1292 között építtette a beszállásos nevű *Kegyetlen Bolko* herceg a ma is álló erődítményt. A 14. századtól különböző sziléziai lovagok bírták. 1427-

ben a husziták dúlták, de hamarosan újjáépült.

Mátyás Podjebrád György cseh királytól hódította el, és *Jerzy Stein* nevű hűbérését tette meg urának, valamint építkezése-

ket is folytatott. Az 1618–1648 közötti harmincéves háború során a vár hatalmas károkat szenvedett; ezeket a 17. században helyreállították, a várat nagyrészt lakókastéllyá átalakítva. A második világháború időszakában *Hitler* főhadiszállásának szemelték ki, a tervet azonban elvették, ennek ellenére hatalmas föld alatti bunkereket és titkos katonai erődítményt hoztak létre.

A vár Mátyás kori reneszánsz stílusban fogant részeit a ma napig „Budowla Mathiasza”, azaz „Mátyás-épület” néven jegyzik a kastéllyal foglalkozó történeti és műemléki források. A magyar nyelvű útikönyvek mellett a különböző helyi és lengyelországi idegenforgalmi kiadványok szinte kivétel nélkül megemlítik Hunyadi hódító hadjáratát és a várkastély elfoglalását – a Magyarországgal szomszédos államok jellemző gyakorlatától eltérően azonban *Mátyás király* személyét az elvárható történelmi hitelességgel bemutatva.

■ REZSABEK NÁNDOR

A SZERZŐ FELVÉTELE

Jegyzetlapok

Napló, 2008

Sánta Ferenc halálára. Nagy író vesztettünk el. Novelláit, regényeit olvasva belénk villan: az igazi irodalmon nem fog az idő, sugárzik és hat észrevétlenül. Még akkor is, ha az író példátlan következetességgel, több mint harminc éven át hallgatózott. Úgy érezte, ami fontosat mondani akart, magyart és egyetemeset, azt mind leírta. Megszenvetve és megvallotta.

A Székelyföld szótlán szegényeinek életét balladai tömörséggel fogalmazta meg. A *Sokan voltunk* szívszorító történetét *Szabó Pál* fedezte föl, s küldte rögtön az író *Nagy László*, *Juhász Ferenc*, *Simon István* fényes, tüneményes tehetségű csapatába. Ő sem bújhatott ki a bőréből, nehéz és aljas korban kellett teljesítenie küldetését. Nem hangos kimondással: rejtetten tárta föl az elaljasuló zsarnoki időket. Az *ötödik pecsét* című regényét feldolgozó filmben ott bujkál az 1956-os forradalom szörnyű megtorlása, az árulás és kegyetlenség véget nem érő fájdalom! És a többi írásában is, a végső következtetést levonva: akinél a fegyver és a hatalom, az szabja meg az életet, hogy mi a jó és a rossz, de ettől még az ember örök igazsága nem szűnik meg.

Június 16. Pontosan ezen a napon, 1989-ben, harmincegy évvel azután, hogy kivégezték, a nemzet tiszteltadása közepette újratemették *Nagy Imrét*, az 1956-os felkelés miniszterelnökét.

Emlékszem, mintha tegnap lett volna, a főemelő pillanatra, a Hősök terén tartott gyászszertartásra, a több mint háromszáz ezer emberre. Elolvastam a megemlékezéseket, hallgattam a műsorokat, s meglepett, hogy a legszebb, legfájdalmasabb részről nem esik szó. Az első percekéről, amikor fölzengett az ország összes harangja, és a végén, a mély csöndben *Darvas Iván* és *Mensáros László* fölolvasta a kivégzettnek névsorát! Halaltszott szívdobogásunk. A fejek köszönetre meghajoltak.

Hatalom. Az elmúlt évtizedekben sok szó esett róla. Legtöbbször a szorításban vergődő emberre gondoltunk. A *Miatyánk* végén mindennap elmondjuk: „Mert tiéd az ország, a hatalom és a dicsőség mindörökké.” Istenről szólunk, az ő erejét ismerjük el, és azt dicsérjük. A hatalom ma, a 21. század első felében egyre inkább a politika és pénz köntösében jelentkezik. Pedig ez az erő aljasságba kényszerít bennünket, méltatlan előnyöket juttat némelyeknek mások kárára. Isten segítségével azonban megőrizhetjük magunkat, szegénységünket és bölcsességünket. Gyerekeinket is szeretetben nevelhetjük.

Mosoly. Fialat, terhes nő megy mellettem a borongós délelőttben. Viszi, szinte cipeli kismamahasát, és mosolyog kedvesen. Mondanám neki, Isten vigyázza kettőjük életét, de mire fölcsúdom, már el is tűnik a szemem elől. Így csak törekeny mosolyát viszem magammal, át a zsúfolt és kedvetlen városra. Apró, alig látható örömköny ez a lélekben, valami elmondhatatlan remény egész nap.

Jeles napok. *Jankovics Marcell*, a nagyszerű filmrendező könyvet írt az évszokok szimbolikájáról, a számok mélyebb jelentéséről. Számos olyan négyesre bukkanunk a világban – állapítja meg a szerző –, amelyben benne rejlik a három plusz egy: három termékeny évszak és egy halott. Az ember testből, testlélekből, szellemtestből és lélekből épül föl...

A többkönyves művelődéstörténet sz próbálja megmagyarázni a tavasz, a tél szó jelentését, sorba veszi nemzeti ünnepeinket, s javasolja, hogy január elseje, Szent István koronázási ünnepe legyen a magyar állam napja. Érdekes az is, hogy nálunk mindig késő ősszel folytak az ellenséggel a győztes harcok, nyár végén következtek be a nagy vereségek. Végül így zárja: „A régiek rendszerben gondolkodtak, nem úgy, mint ma, amikor a hitetlenek mindent véletlenszerűnek próbálnak feltüntetni. Nemzetünk megmaradásának záloga, hogy folyamatosan tudjuk, kik vagyunk, honnan jöttünk, és hová megyünk.”

Június. Minden hónapnak külön hangja van. És titkos dallama. Még akkor is, ha mára alaposan felborult a természet rendje. Május rejtettebb és félelmebb. Mintha a halál is föl-fölbukkanna váratlanul. Én legtöbbször igyekszem elűzni előle vagy elutazni messzire. Június tisztább és vakító fénytől tündöklő. Szívünk könnyebb lesz, nem olyan lármás a környezetünk; a mély csend is a gabona érését segíti. Az előző hónapok zaklatottabbak és barbárabbak. Alig jut idő beszélgetésre és olvasásra.

Isten pazar tárlata most a teljes nyárban ragyog föl. A természetben egyre több a remekmű. Régen hallott dallamok csendülnek föl, szerelmes szavak, amelyek tengereken keltek át, s meleg szélből szólnak, mint gyerekkorunkban a hívó orgonamuzsika.

Pénteki gyász. A kedves szomszédasszony meghalt. Öreg volt, egyedül élt régóta. Délután elszédült, ahogy ment le a kopott téglalépcsőn. Csendes lett a ház, az elhagyott, hatalmas kert.

Amikor az idő engedte, mindig kint volt, szépítette és gondozta. Metszette az ágakat, vágta a fűvet, kintlódva aprította a kemény fatuskókat, hogy este bemelegítse a szobáját. Végtelenül csendes volt és reménytelenül szemérmes. Soha nem kért segítséget. A friss gyümölcscsel, csodálatos süteményével vendéglelte meg a gyermekeket. „Nincs senkije” – gondoltam én is, de ma reggel, két hónap után megjelentek a rokonok, és birtokba vették jussukat, amiért nem tettek semmit, egy ablaknyitást sem a lakásban, egy kapavágásnyit nem a haldokló kertben.

A világ és mi. Semmit nem változott viszonyunk. A külföld számára mi barbárok vagyunk ma is. A Nyugat lenéz bennünket, s valószínűleg a négerok után rangsorol. Az irodalommal se különb a helyzet. Pedig *Ady*, *Krúdy*, *Németh László*, *József Attila*, *Weöres Sándor*, *Nagy László*, *Juhász Ferenc* örök fényű csillagok... Okosabb lenne itthon élnünk, vigyázni értékeinkre. Nem törődni azzal, mit gondol rólunk a gögös világ!

Az utolsó találkozás. 1981. március első napjaiban lehetett a szerkesztésű bérletkés szobájában. Ide hívott a költő találkozársra, amely abból állt, hogy meghallgattuk *J. S. Bach* valamelyik kopott lemezét a sűrű cigarettafüstben. Két óra után megszólalt, s kérdezte, hogyan utaztam. Én új könyvét mutattam, hogy alig lehet már kapni, s a másik kettőt, amit épp olvastam. „Hagyd ezt” – mondta *Pilinszky* a búcsúzásnál. „Semmi, amit összeír az ember. Por és hamu. Hagyd ezeket. A Szentírásra buzdíts inkább! Az evangéliumról beszélj. Semmi más nem fontos.”

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

HIRDETÉS

Tisztelettel meghívjuk Önt az Evangélium Színház új bemutatójára!

Tudsz-e még világot?

Vers, zene, dráma egyben

Verset írta: *Bella István* • Zenéjét szerzte: *Ogi Péter* • Dramaturg-szerkesztette: *O. Szabó István* • Szereplők: *A leány: Kolti Helga* • Az ifjú: *O. Szabó Soma* • Az öreg: *O. Szabó István* • Zenéi: *a zenekar* • Zenei vezető: *Ogi Péter* • Térdekoráció: *Nagy Dóra* • Fénytechnikai munkatárs: *Balás Gergő* • Zenei munkatárs: *Jilling Jácint* • Ügyeli: *Varga György* • Rendezgeti: *O. Szabó István*

Bemutató: augusztus 16-án este fél 8-kor Balatonszárszón, a református Soli Deo Gloria Konferencia-központban (8624 Balatonszárszó, Csárda u. 39–41.; telefon: 84/563-011; www.sdgszarszo.hu; Pinke Ágnes: 30/270-3640; asszisztens@sdgszarszo.hu). Jegyek az előadás előtt a helyszínen válthatók 500 forintért.

O. Szabó István művészeti vezető

A zöld szigetet

Amikor gépe átrepül az Ír-tenger fölött, és eléri Észak-Írország határát, az utazó rögtön megérti, miért hívják ezt a vidéket csak úgy, hogy „a zöld sziget”. A települések épületeit és egy-két erdőt leszámítva csak a legelésző birkanyájuk fehérsége töri meg a legelőt összefüggő zöldjét.

De ez az a vidék, ahol egykor óriások is éltek, egymással csatáztak, vagy épp szerelmet vallottak egymásnak. Ha pedig a mostani emberfia jól viselkedik, akkor egy kis manó, a Leprecon költözik a házába sok szerencsét hozva az ott lakóknak. Hogy kihez költözött be a manó, kihez nem, azt persze nem tudhatjuk, azt azonban tapasztalhatjuk, hogy az északirek barátságosak és nyitottak – ilyenek teremtette őket a Jóisten. Mindig lehet velük alkalmat találni – az alkalomhoz pedig egy hangulatos pubot, vagyis kiscsoportot – egy pint sör mellett beszélgetésre. Ha pedig inkább egy csésze teát vagy kávét kíván az ember egy finom scone-nal, azaz ír pogácsával, az sem akadály, csak tej legyen hozzá.

Am tegyük azt is ösztintén hozzá: bizonyára nem mindenkinek ez a békés kép jut eszébe, ha például Belfast vagy az IRA – az Ír Köztársasági Hadsereg – nevét hallja. S valóban sokat lehetne mesélni arról, hogy a történelmi múltban éppúgy, mint az utóbbi majdnem negyven évben milyen sokszor elfejtkeztek ebben a piciny országban az egymás iránti tiszteletéről, és a szemben álló felek milyen sokszor fogtak akár fegyvert is egymásra, csak hogy saját politikai nézeteiket érvényesíthessék. Mert ez az ország, ahol a kisebbségben levő katolikusok az ír zászlót használják, és az Egyesült Királyságtól való elszakadást, ezzel párhuzamosan az Ír-sziget újraegyesülését szorgalmazzák, míg az angol koronához hű protestánsok elégedettek a brit zászlóval és mindazzal, amit a United Kingdomhoz való tartozás jelent.

„Ír vagyok, az anyanyelvem angol, kétféle útlevelem lehet: brit vagy ír, négyféle nemzeti zászlót használhatok: a britet, az írt, Észak-Írországot vagy Ulsterét, amely a hat északír megyét és az Ír Köztársaság három megyéjét jelenti. A szegregáció még mindig nagy az országban: protestánsként nem szívesen mennék be egy katolikusok lakta utcába vagy negyedbe, de egy katolikus sem érezné kellemesen magát protestáns környéken. Mivel családom protestáns, én ilyen iskolába kerültem; katolikusként nyilván katolikus iskolába jártam volna. Az, hogy nekem vannak barátaim a másik részről is, ritkának mondható. Bár az 1998-as békekötés óta nagy a nyugalom az országban, sok feszültség tapasztalható, és sok kérdés van még nyitva közöttünk” – akár így is összefoglalhatná egy északír azt a sajátos helyzetet, amely számukra természetes, de a kívülálló elcsodálkozik rajta, és próbálja megérteni.

Van egy különleges hely Észak-Írország északi részén, amely a Corrymeela Community nevet viseli. Ez a keresztény közösség fennállásának negyvennégy éve alatt már nagyon sokat tett az északír megbékélésért. Ismerkedjenek meg Olvasóink is egy kicsit közelebbről ezzel a közösséggel!

Zászlóválaszték – a gyerekcsoport sorra veszi az országban használható nemzeti lobogókat

Észak-Írország

Államforma: alkotmányos monarchia (az Egyesült Királyság része)
Főváros: Belfast
Hivatalos nyelv: angol
Terület: 13 843 négyzetkilométer
Népesség: 1 741 600 (2006-os becslés);
1 685 267 (2001-es népszámlálási adat)
Pénznem: angol font

Az ország történelme sokáig szorosan összefügg Írország történelmével.

Az Ír-szigeten Kr. e. 8000-ból vannak nyomai az emberi életnek. A korai kereszténységet magában foglaló, Kr. u. 400–800 közötti időszakból Szent Patrick (385 körül – 461. március 17.) neve emelkedik ki, akit sokan az ír keresztény egyház megalapítójának tekintenek.

Az ír történelemben a viking, majd normann hódítások után az angolok fennhatóságra való törekvése járt a legnagyobb sikerrel. Ennek következményeként például skót és angol protestánsokat telepítettek az addig katolikus sziget északkeleti, illetve déli tartományába.

Az 1800-as évek nagy változásokat hoztak az ír mindennapokban. Nemcsak politikai téren volt ez jellemző – Nagy-Britanniával egyesültek –, hanem a kitört nagy éhínség és a nagy emigrációs hullám is rányomta bélyegét az ország életére. Részen ezek következményeként az egykor az egész szigeten használt ír nyelvet az angol váltotta fel.

A 19. század végétől az Ír-szigeten élők többsége nagyobb függetlenséget akart Nagy-Britanniától, míg a – főleg

protestáns – kisebbségben lévő unionisták továbbra is fent akarták tartani az uniót az angol koronával. A parlamentben is sok vita folyt erről, az utcán pedig – olykor áldozatokat követelő – összecsapások formájában is jelentkeztek a nézetkülönbségek.

1920-ban megalkották az Írország kormányzatáról szóló törvényt (Government of Ireland Act), létrehozva ezáltal az úgynevezett Észak-Írországot és Dél-Írországot.

1921-ben megalakult az északír kormány.

1922. december 13-án Észak-Írország egyesült az Egyesült Királysággal.

A vallási köntösbe bújtatott feszültség – a függetlenségpárti katolikusok és az unionista protestánsok között – egyre fokozódott, majd polgárháborúba torkolt.

1924-től az 1960-as évek végéig viszonylagos béke uralkodott az országban.

1969-től újra kiéleződött a helyzet; a következő harminc évet „a bajok” (The Troubles) időszakának nevezik.

1994-ben az Ír Köztársasági Hadsereg (IRA) tűzszünetet hirdetett, amely azonban csak ideiglenesen állt fenn. 1997-ben újra elkezdődtek a tűzszüneti tárgyalások.

1998 áprilisában megkötötték az úgynevezett nagypénteki egyezményt. Ennek értelmében Észak-Írország parlamenti választásokat tartott, valamint az IRA leszerelésének lehetőségéről hoztak döntéseket. Azóta teljes béke van az országban.

A hely, ahol szeretnek és számon tartanak

Beszélgetés a Corrymeela közösség központjának igazgatójával

► **Negyvennégy évvel ezelőtt egy belfasti embernek volt egy álma: olyan keresztény közösséget szeretett volna életre hívni, ahol nem számít a felekezet, a foglalkozás vagy a családi háttér. Egy dolog volt fontos az alapító Ray Davey számára: Jézus Krisztus. Raynek, az egykori második világháborús fogolynek és a belfasti Queen Egyetem lelkészének és társainak az imái meghallgatására találtak: 1965-ben megnyithatták a béke és megbékélés házáat az észak-írországi Ballycastle városkában. A Corrymeela névre keresztelt központ jelenlegi igazgatójával, Ronnie Millarral beszélgettem Atlanti-óceánra néző irodájában.**

– Negyvenhárom év nagy idő egy közösség életében; akár meg is szűnhet ezalatt. Az Önök közössége azonban az évtizedek múlásával nemhogy fogy, de egyre inkább növekszik.

– Amikor annak idején Ray Davey és barátai hívására találkozott az első csoport, mintegy ötvenen voltak. Volt közöttük háziasszony, kereskedő, professzor és néhány érdeklődő diák is. Mindegyikükben megvolt a vágy egy olyan különleges keresztény közösség iránt, ahol megoszthatják egymással örömeiket, bánatukat, és feltölthetnek a Biblia szavai mellett. Nagy örömet jelentett számukra, amikor 1965 júniusában megvehettek egy tábort helyet itt északon, Antrim megyében. Lelkesedésük akkor még az a jelszó sem hűtötte le, amely így szólt: „Ha aludni akarsz, szőgelj össze magadnak egy ágat!”

Ma a hely – modern körülmények között – még mindig ugyanabban a szellemen működik: célunk elősegíteni a megbékélést, begyógyítani a sebeket, amelyek a szociális, vallási és politikai megosztottságból fakadnak nemcsak Észak-Írországban, hanem az egész világban. Corrymeela az északír konfliktusokban sokat szenvedett egyénekkel és közösségekkel való elkötelezett törődés alapjaira épült. Ez a keresztény közösség abban hisz, hogy a megbékélést leginkább a különböző háttérű emberek közötti személyes találkozások és kialakuló barátságok segíthetik elő.

– Hány emberrel kerülnek kapcsolatba évente?

– Százötven regisztrált tagunk van és közel ötezer támogató szimpatizánsunk. Több mint nyolcezer vesznek részt minden évben a különböző megbékélési és hitéleti programjainkon.

– A helyszín egész évben táborozóktól hangos. Milyen jellegű csoportok érkeznek ide, és mennyi ideig maradnak?

– Egyszerre mintegy százharmincöten lehetnek a konferenciaterületen három, egymástól független épületben. A hozánk érkező csoportok között megtalálhatók gyerek-, ifjúsági, család-, egyházi és nemzetközi csoportok. Év közben hente két turnusban érkeznek a konferenciázók: keddtől péntek kora délutánig, illetve hétfőeken péntek estétől vasárnap ebéd utánig. Minden évben júliusban kezdődik a nyári program, amely augusztus végéig tart – ekkor az ide érkező csoportok egy hétig vannak itt. Huszonkilenc főállású munkatárs gondoskodik az ellátásukról és a programjaikról.

– Saját tapasztalatból tudom, hogy a főállásúak mellett igen nagy szerepe van az önkéntesek munkájának is...

– Ó, igen. Minden szeptemberben új, tizenkét fős, a világ minden tájáról érkező fiatalokból álló önkéntes csapat kezd meg nálunk a munkáját. Egy évig itt élnek és dolgoznak. Feladatuk elsősorban az ide érkező csoportokkal való foglalkozás, de néha a konyhán vagy a takarító személyzetnek is segítenek. Tizenkét hónapig közösségben élni távol az otthonától, családtól, barátoktól igen sajátos élet-

forma, tele van kalanddal; de mi tagadás, néha igen megerhelő is. Remek főállású koordinátorunk van, aki ezeknek az önkénteseknek a gondját viseli.

Emellett igen sok, rövidebb időre érkező önkéntes segítségére is számíthatunk. Mindenkit szeretettel látunk, aki szeretne a Corrymeela közösségnél önkéntes lenni!

– Hogyan tudják finanszírozni az itt folyó nagyszerű munkát?

– Bevételeink legnagyobb részét adományok teszik ki. A költségvetés húsz százaléka az államtól érkezik, emellett az ideérkező csoportoktól is kérünk szelvény hozzájárulást, valamint van néhány cég, amely támogatja a tevékenységünket. Minden támogatásért hálásak vagyunk.

– Mint ismeretes, Észak-Írországban az elmúlt harminc esztendő igen nehéz, konfliktusokkal, fegyveres összetűzésekkel terhes volt, de a békekötés óta sok változás történt. Corrymeela mindig is a béke és a megbékélés helye volt. A megváltozott körülmények között is van jövője?

– Ne felejtse, hogy a központot még a háború előtt alapították! Amikor a bajok kezdődtek, akkor Corrymeela úgy reagált, hogy katolikusokat és protestánsokat hívott, hogy néhány napot együtt eltöltsék lehetőségük legyen egymással találkozni, beszélgetni, tárgyalni. Egy biztonságos helyet akarunk felkínálni, ahol meghallgathatjuk egymás történeteit. Ebben a kis országban még min-

dig óriási a szegregáció – iskoláink kilencvenöt százaléka felekezeti alapon elkülönülve működik, és a lakosság nyolcvanöt százaléka él szegregáltan. Ez azt jelenti, hogy még mindig vannak színtiszta katolikus, illetve protestáns utcák és negyedek, ahol az ember még véletlenül sem találkozhat a másik fél tagjaival. Sok gyereknek esélye sincs együtt játszani vagy iskolába járni a másik oldalhoz tartozó kortársaival. Mivel mi nagyon sok iskolával és gyülekezettel állunk kapcsolatban, az országban tizennyolc éves korára a legtöbb ember már hallott a Corrymeela közösségről, vagy táborozott is itt az évek során.

Ön az imént a hely jövőjéről kérdezett. Igen, még mindig nagy szükség van a sebek gyógyítására és a közös jövő alakítására. Sok áldozat még mindig arra vár, hogy meghallgassák és támogassák. Még mindig vannak árkok, az igazságtalanság és a fájdalom érzete még az emberekben van. De azt is tudjuk, nem kell, hogy a jövőnk a múltunk rabszolgája legyen. A háború vége valami újnak a kezdete – új lehetőség az erőszakmentes együttélésre a családjainkban, közösségeinkben, iskoláinkban, egyházainkban és lakóhelyeinkben. Corrymeela soha nem volt ennyire tele emberekkel, mint manapság, akik arra vágnak, hogy fedezzék, hogyan lehet – túllépve a múlton – békés társadalmat építeni.

– Már három éve igazgatója ennek a központnak. Mit jelent ez az Ön számára?

– Corrymeela nagyon különleges hely; számomra kiváltságot jelent itt élni és dolgozni. A kedvenc tévésorozatom – a Cheers című – egy bostoni bárban játszódik. Minden epizód ugyanúgy kezdődik: a kétszárnyas ajtó szélesre tárul, besiet rajta az egyik szereplő, és mindenki hangosan üdvözlöi őt: „Szia, Norm!” Corrymeela is ilyen hely: amint belépsz az ajtón, mindenki a neveden szólít. Mindannyiunknak szükségünk van egy helyre, ahova tartozhatunk – itt ez a jellemző: szeretnek és számon tartanak.

De amellett, hogy a központban átélheti az ember a közösség élményét, lehetőség van az Istennel való együttlétre is. Gerhard Tersteegen német költőnek a A sivatagba csábítva című csodálatos, régi versét szeretném felidézni. Első versszakára arról az érzésről szól, amelyet az ember akkor érez, amikor egyedül lehet Isten titkos helyén, ahol lélek a lélekkel, szív a szívvel találkozik. Azt gondolom, Corrymeela is egy Istennek ezen titkos helyei közül – néha csendes, néha zűrzavaros, de még olyankor is érezhető Isten békéje és jelenléte.

Iskolai kincsvadászat az Atlanti-óceán partján

északi sarkán

Összeállította és a fotókat készítette: BODA ZSUZSA

Evangelikus lelkészként ökumenikusan

Kai Thierbach német evangelikus lelkész vagyok. Angol feleségemmel, Helennel a Corrymeela ballycastle-i központjában éltünk és dolgoztunk két évet idén augusztus elejéig. Négy kisgyermekünk van.

Helennel Londonban találkoztunk, amikor mindketten a fogyatékos emberekkel foglalkozó, franciaországi alapítású L'Arche közösségnél dolgoztunk. Ő a skóciai, ökumenikus Iona közösségen is eltöltött egy kis időt. Mindkét helyen hallottunk Corrymeeláról, és érdekelni kezdett bennünket, milyen is lehet ott valójában az élet. Így jutottunk el a központba. Ám mielőtt idejöttünk volna dolgozni, négy évig Németországban éltünk; Dél-Szászország egyik gyülekezetének a lelkésze voltam. De továbbra is munkált bennünk a vágy, hogy egy keresztény közösségben élhessünk és dolgozhassunk. Ekkor jutott el hozzánk a hír, hogy a Corrymeela közösség ismét egy olyan házaspárt keres, amely itt lakna. Úgy döntöttünk, megpályázzuk a helyet.

Egyáltalán nem bántuk meg ezt a döntésünket. Ez a két év számunkra nagyon gazdagító és inspiráló volt. Sokat tanul-

tunk az északi békéből és a hozzá vezető munkából, és nagyon sok fantasztikus emberrel találkoztunk. Lenyűgöz a Corrymeela tagjainak keresztény attitűdje és szociális elkötelezettsége. A központ ökumenikus jellege, a napi áhítatok és mindazok a feladatok, kihívások, amelyek ránk vártak, sokat segítettek abban, hogy saját hitünkben fejlődjünk.

Mindezeket a tapasztalatokat ma-

gunkkal visszük, amikor idén nyáron visszaköltözünk Németországba. Badenben egy evangelikus gyülekezetnek leszek a lelkésze; olyanok, amelyek már van magyarországi testvérgyülekezeti kapcsolata. Szeretnénk, ha ez továbbra is megmaradna, sőt ha – az Észak-Írországi szerzett ökumenikus tapasztalatainkat felhasználva – tovább tudnánk fejleszteni.

Mókás csapatépítő játék

Megtanultam...

Megtanultam, hogy senkit sem kényszeríthetek arra, hogy szeressen. Annyit tehetek, hogy szerethetővé válok. A többi már tőlük függ.

Megtanultam, hogy ne mérlegeljem, mennyi jót teszek az emberekkel – néhányuktól úgysem kapok vissza belőle semmit.

Megtanultam, hogy ha valaki nem úgy szeret, ahogy én szeretném, az nem jelenti azt, nem szeret a maga módján.

Megtanultam, hogy évekbe telik, míg a bizalom kialakul, de percekbe sem telik lerombolni.

Megtanultam, hogy nem az számít, mim van, hanem hogy milyen ember vagyok. Megtanultam, hogy ne azt akarjam tenni, amit a legjobb emberek tesznek, hanem tegyem a tőlem telhető legjobbat.

Megtanultam, hogy egy pillanat alatt is tehetek olyat, ami egy életen át bántani fog. Megtanultam, hogy bármilyen vékonyra vágom is a szeletet, akkor is két oldala van.

Megtanultam, hogy sok időbe telik, míg az az ember lesz belőlem, akivé válni szeretnék. Megtanultam, hogy néha sokkal könnyebb cselekedni, mint gondolkodni.

Megtanultam, hogy mindig szép szavakkal kellene a szeretteimtől elbúcsúzni, mert lehet, hogy az az utolsó alkalom, amikor látjuk egymást.

Megtanultam, hogy még sokáig tudok menni, amikor pedig már azt hittem, egy lépéssel sem tudok többet megtenni.

Megtanultam, hogy lelkiismeretesen kell tennem a dolgom, függetlenül attól, hogy mit gondolok róla.

Megtanultam, hogy ha nem irányítom a viselkedésem, akkor a viselkedésem fog irányítani engem.

Megtanultam, hogy a hősök azok az emberek, akik a következmények mérlegelése nélkül azt teszik, amit a helyzet épp megkíván.

Megtanultam, hogy gyakorolnunk kell, míg megtanulunk megbocsátani.

Megtanultam, hogy nem számít, hány olyan barátom van, akiknek én vagyok a támaszuk. Előfordul néha, hogy amikor nekem van szükségem segítségre, egyedül maradok.

Megtanultam, hogy vannak olyan emberek, akik nagyon szeretnek engem, csak épp nem tudják kimutatni.

Megtanultam, hogy néha pontosan azok az emberek segítenek a bajban, akikről épp azt gondoltam, hogy még belém is fognak rúgni.

Megtanultam, hogy néha jogom van dühösnek lenni, de nincs jogom kegyetlennek lenni.

Megtanultam, hogy az igazi barátságot és az igazi szerelmet még a legnagyobb távolságok sem győzhetik le.

Megtanultam, hogy egy ember érettsége nem éveinek számától függ, hanem a megélt tapasztalataitól és attól, hogy mit tanult belőlük.

Megtanultam, hogy a családom nem lesz mindig mellettem. Néha az idegenek többet tesznek értem, mint a rokonom. Nem csak az a közösség lehet család, amelynek tagjait vérrokonság köti össze.

Megtanultam, hogy néha a legjobb barát is megbánt, és hogy ezt is meg kell bocsátanom.

Megtanultam, hogy a családi hátterem, a körülményeim befolyásolják, hogy ki vagyok, de én vagyok a felelős azért, hogy kivé válok.

Megtanultam, hogy nem elég, ha mások megbocsátanak nekem – nekem is meg kell bocsátanom magamnak.

Megtanultam, hogy bármekkora szomorúság ért is, a világ nem áll meg a bánatom miatt.

Megtanultam, hogy amikor két ember veszekszik, az nem jelenti azt, hogy nem szeretik egymást. És azt is megtanultam, hogy amikor két ember nem veszekszik, az nem jelenti azt, hogy szeretik is egymást.

Megtanultam, hogy nem kell a barátaimat feltétlenül váltogatnom csak azért, mert változnak.

Megtanultam, hogy a falra kiakasztott diplomák még nem teszik az embert kedvessé. Megtanultam, hogy hiába nézik ketten ugyanazt a dolgot, néha teljesen másképp látják.

Megtanultam, hogy azok, akik őszinték önmagukhoz, messzire jutnak az életben. Megtanultam, hogy az életemet órák alatt olyan emberek is megváltoztathatják, akik még csak nem is ismernek.

Megtanultam, hogy amikor azt gondolom, már nincs mit adnom, mégis megtalálom a módját a segítségnyújtásnak, ha egy barátom kér.

Elhangzott a Corrymeela Community esti áhítatán 2008 júniusában

Elhangzott a Corrymeela Community esti áhítatán 2008 júniusában

Elhangzott a Corrymeela Community esti áhítatán 2008 júniusában

Mit jelent számunkra Corrymeela?

Shane O'Neill menedzser

2006 júliusától dolgozom itt, a központ ügyvezető „házmenedzsere” vagyok. A vendéglátóiparból érkeztem; ebben a munkakörben sokat tudok használni korábbi tapasztalataimból. Azonban sok szempontból új is a mostani munkám, emellett a központ egyedi jellege és a naponta ideérkező vendégek folyamatosan új és új kihívások elé állítanak.

A feladataim igen széles körűek, olykor megterhelőek, a napjaim mozgalmasak. De az önzetlen jótekonyság és az a tény, hogy én is egy kis része lehetek az északi megbékélési folyamatnak, örömmel tölt el. Kíváncsként élem meg, hogy minden nap ebbe a közösségbe jöhetnek dolgozni.

Moyra Fleming főszakács

Nagyon jó naponta megtapasztalni a valahova tartozás élményét. Emellett minden nap új kihívás, hiszen nincs két egyforma.

Számomra sokat jelent az is, hogy a világ minden tájáról érkező önkéntesek egy évig itt laknak, jó megismerni őket.

Richard és Yvonne Naylor közösségi tagok (Észak-Írország)

Richard és Yvonne 1973 óta részesei a corrymeelai munkának. 1974-ben csatlakoztak a közösséghez önkéntes ifjúsági munkásként, egymással is ekkor találkoztak először. A találkozásból először barátság, majd szerelem és házasság lett.

koztak a közösséghez önkéntes ifjúsági munkásként, egymással is ekkor találkoztak először. A találkozásból először barátság, majd szerelem és házasság lett.

Edvin Bergman önkéntes (Svédország)

Corrymeela a találkozás helye, ahol az emberek, ha akarnak, meg tudnak változni. A tisztesség helye egy bizal-

matlansággal teli társadalomban. Corrymeela nagy kihívás számomra, ahol sokat lehet tanulni. Sokat kér az embertől, de sokat is ad vissza. Soha nem fogom elfelejteni azokat az embereket, akikkel itt találkoztam.

Lilian Owens önkéntes (Gambia)

Otthon, Afrikában számítógépes grafikusként dolgoztam. Erről a közösségről a metodista gyülekezetemen keresztül – ahol a kórusnak a tagja, az ifjúsági kórusnak pedig a karnagya va-

gyok – hallottam. Szeretek fiatalokkal foglalkozni, és örülök, hogy itt, Észak-Írországi erre számos lehetőségem van. Az itteni önkéntes munka sokat segít abban, hogy ne csak másokat ismerjek meg jobban, de magamról is sokat tanuljak.

Számomra nagy élményt jelent a közösségi lét, amikor emberek ennyire közel élnek és dolgoznak egymáshoz; ezáltal

KITEKINTŐ

Perzsa–zsidó viszony egykor és ma

Az arabok és a zsidók (izraeliek) viszonya közismerten nem a legjobb. Hatvan évvel a megalakulása után az arab államoknak csak a töredéke ismeri el Izraelt és a létezéshez való jogát, míg egyes iszlamista mozgalmak (amelyek jobbra arab országokban tevékenykednek) ma is legszívesebben a „tengerbe kergetnék” a zsidó állam valamennyi lakosát.

Hogyan viszonyul a zsidókhoz és államukhoz a Közép-Kelet nem arab, de szintén iszlám vallású országa, Irán? Nos, a történelem során perzsák és zsidók viszonya hagyományosan jónak volt mondható. Különösen áll ez az iszlám térhódítása (Kr. u. 6. század) előtti időkre.

A zsidó nép egyik nagy traumája *Nebukadneczar* babiloni királyhoz fűződik. A keletről érkezett uralkodó seregei meghódították Jeruzsálemet, lerombolták az első szentélyt, és rabságba hurcolták a zsidókat (ez volt a mintegy ötven évig tartó babiloni fogság időszak). Az idegen uralom alól egy perzsa király szabadított

Mindez egy csapásra megváltozott 1979 februárjában a sah bukásával és az iszlám forradalom győzelmével. A párizsi szűzvetésből hazatérő *Khomeini* ajatollah egyik első intézkedése volt, hogy megszakítsa a diplomáciai viszonyt Izraellel. Am ez csak a kezdet volt. A zsidó állam elleni küzdelem, amelynek végső célja Izrael felszámolása, mintegy szerves része lett annak a vallási ideológiának, amely mindmáig az Iráni Iszlám Köztársaság eszmei alapját képezi. A teokrácia alkotmánya az országban élő zsidók tekintetében változatlanul a dzimma klasszikus elvét követi (akárcsak a keresztények és Zaratustra-hívek esetében), viszont az Izrael államhoz fűződő viszony kifejezetten ellenséges.

Néhány éven át, amíg Iránnak egyéb gondjai voltak, az ellenségeskedés hátterébe szorult: csak elvétve és propagandisztikus céllal folyómozdított szításhoz a teheráni vezetés. Az arab Irakkal vívott élethalálharc közepette Irán még

Jeruzsálem látképe

ta fel a zsidókat: *II. Kiroz* (latin írásmóddal: *Cyrus*), aki perzsául *Kuros e-Kabir* néven szerepel az annalesek lapjain. Ő volt a perzsa Akhaimenida-dinasztia megalapítója; ez hozta létre a perzsa történelem első nagy birodalmát, amely egészen Nagy Sándor hódításáig állt fenn. A zsidók mind a mai napig szeretik a világon megünnepelni a babiloni fogságból való kiszabadulásukat; erre emlékeztek a purim ünnepe.

A két nép viszonya ezután is szoros maradt. Szakértőknek sikerült kimutatniuk, hogy például *Zarathustra* óperzsa próféta tanai évszázadoknál át nemcsak az Elő-Ázsia népeinek a vallásaira voltak nagy hatással, de bizonyos zsidó vallási képzetekben is teret nyertek. Az 1947-ben a Holt-tengeri Kumrán barlangjában talált papirusztekercsek alapos vizsgálata kimutatta, hogy az iráni fénydualizmus (amely Zarathustrára vezethető vissza) nyomai megtalálhatók a kumráni vallási közösség írásos emlékeiben is. Tudósként, orvosként a zsidók a kereszténység létrejötté utáni időkben is jelentős szerepet játszottak a különböző perzsa birodalmakban, például a *Szászánidák* uralkodása idején.

Az iszlám elterjedése után Perzsiában a zsidókra – akárcsak a keresztényekre és a zoroasztriánusokra – a „védendő kisebbség” (arab szóval a dzimma) szerepe várt. Ez annyit tett, hogy a muzulmánok másodosztályú alattvalókként megtűrték, ám fejadó fizetése ellenében megszemenően békében is hagyták őket. A dzimmi státusa a síita Perzsiában megfelelt a szunnita Oszmán Birodalomban elfoglalt helyüknek.

A nyugati orientációt követő *Mohamed Reza Pahlavi* sah uralma alatt Irán és az 1948 májusában létrejött Izrael viszonya szoros és baráti volt. Ennek oka abban rejlett, hogy a két állam politikai érdekei akkoriban igen hasonlóak voltak. Habár a sah időnként tekintettel volt bizonyos „iszlám érdekekre”, ez nem gátolta meg abban, hogy élénk diplomáciai viszonyt tartson fenn Izraellel. Ráadásul a gazdasági kapcsolatok is virágzóak voltak a két ország között. Izrael meghatározó szerepet játszott az iráni biztonsági szolgálatok létrehozásában és fejlesztésében.

arra is hajlandó volt, hogy – titkos csatornán keresztül – segítséget fogadjon el Izraeltől, miközben az iszlám forradalom terjedésétől megrettent Egyesült Államok (a Szovjetunióval karöltve) *Szaddám Huszein* iraki diktátort támogatta.

Diplomáciai kapcsolatok híján Irán és Izrael viszonyát leginkább a csöndes ellenszenv jellemezte mind *Hasemi Rafszandzsáni* (1989–97), mind *Mohammed Hatami* (1997–2005) elnöksége idején. Bármennyire bíralták is ezen időszakban Teheránban a zsidó államot, az nem történt meg, hogy a „világ antiszemita” egyesítő holokausztkonferenciát rendezzenek Irán fővárosában. Erre az eseményre a 2005 nyarán államfővé választott *Mahmúd Ahmadinezad* hivatali idejében kerítették sort 2006 decemberében, miután a népfelkelőből lett elnök több beszédében hazugságnak nevezte a II. világháború idején a zsidók ellen elkövetett népirtást, és Izraelnek mint „a cionizmus alkotásának” a föld színéről való eltörlését szorgalmazta.

Külföldi megfigyelők az „anticionista” kirohanásokban az iráni elnök és a hozzá közel álló öskonzervatív körök arra irányuló igyekezetét látják, hogy feltámasszák az utóbbi években kifulladásra látzó iszlám forradalmi lendületet. Ennek jele volt, hogy idén márciusban a parlamenti választásokon a korábbinál több mandátumhoz jutottak a teheráni törvényhozásban a reformer, illetve az elnököt bíráló konzervatív erők.

Iránban az iszlám forradalom győzelmé és az Izrael-ellenes hangok erősödése után is maradtak zsidók: számukat huszonötezer főre becsülik, kétharmaduk a fővárosban él. (Iránból vándorolt be Izraelbe *Móse Kacav* korábbi államfő családja is.) A zsinagógák, imaházak látogatása, a zsidó közösségi élet nem utközik akadályokba, ékes bizonyítékként annak, hogy az iráni rendszer különbséget tesz az egyistenhitű zsidóság (ahl al-kitáb, azaz a könyv népe) és Izrael mint állam, a „muzulmánokkal szemben ellenséges cionista tanítás megtérsülése” között.

▶ MTI

„Jézus nyomában” Bibliával

Az Ökumenikus Tanulmányi Központ szentföldi zárándoklata

▶ Az izraeli Turisztikai Minisztérium tavasszal jelezte, hogy a 2008. évre prognosztizált turistaforgalom az év közepére eléri az egész évre tervezettet. A derűlátó előrejelzés hátterében bizonyára az Izraeli Állam megalakulásának hatvanadik évfordulójára „hazalátogató” izraeliták jelentős száma húzódott meg, de valószínűleg növeleli a Szentföldre utazók létszámát a Magyarországon zajló Biblia-év is.

Az Ökumenikus Tanulmányi Központ (ÖTK) egyik áldásos tevékenysége – dr. Tóth Károly nyugalmazott református püspök, elnök vezetésével, immáron tizenkilencedik esztendeje – a szentföldi tanulmány-, zárándokutak szervezése. Idén az első ilyen szentföldi út *Jézus nyomában címmel*, Bibliával a kézben május 15–22. között zajlott le.

A sok jelentkező miatt szeptember második felében (18-tól 25-ig) újabb csoportot visz az ÖTK, továbbá szervezés alatt áll az idei harmadik út, amelyre október 23. és november 2. között *Az égő csipkebokortól a Nébó hegyéig* címmel kerül sor; ez kibővíti a jordániai és egyiptomi szent helyek felkeresésével is.

A tanulmány-, zárándokutak szervezése és lebonyolítása *Gimesi Zsuzsanna* református lelkész nevéhez fűződik, aki többéves tapasztalattal a háta mögött igazi lelki vezetőként, szakavatottan kalauzolta a májusi csoportot is, amelyben e sorok írójának is alkalmát volt részt venni.

A lelkész az út kezdetén a bibliai helyek történelmét feldolgozó – csaknem húszoldalas – úti anyagot, térképeket adott át a résztvevőknek. Ez igen fontos, mert a bibliai helyek történelmével nemcsak a helyszínen, hanem előtte és utána is ismerkedhet a zárándok. Az ÖTK a Biblia éve alkalmából Bibliát adományozott a csoport tagjainak.

Itthonról figyelve az izraeli, jordániai, gázai övezetbeli eseményeket, megnyugtatót bennünket az a fohász, amellyel a reptéri kápolnában utunkat az Úr kezébe tettük le. S valóban, amikor kirándulásunk során a „halál árnyékának völgyében”, a pusztában jártunk is, nem féltünk. Autóbusz-vezetőnk, az arab *Mohamed* briliánsan vezetett. Az izraeli utazási irodák modern, jól felszerelt, biztonságos és légkondicionált buszokkal szállítják a zárándokokat. Az út során európai szintű szállodákban egészséges svédasztalos étkezési lehetőséget biztosítottak számunkra.

Helyi idegenvezetőnk *Páll Tibor* történész, hivatásos izraeli idegenvezető volt, aki Erdélyből (Gyergyó) települt ki huszonegy éve. Ő átlagon felüli ismeretanyaggal és magyar vonatkozásokkal kápráztatta el a résztvevőket. A három történelmi keresztény egyházból verbuválódott csoport fémjelzte az ökumenizmus létjogosultságát. Mi ott megéltük a testvéri közösséget. Idén is, mint minden évben, szép számmal vettek részt az úton evangélikusok is.

A terjedelmi korlátok sem a látottak tételes felsorolását, sem a történelmi tudnivalók részletes ismertetését nem teszik lehetővé. Igaz, a bibliai helyeknek szinte rendre azonos történelmi múltjuk

van. Példának okáért álljon itt a jeruzsálemi Szent Sír-bazilika története. Jézus keresztre feszítésének és sírjának helyére a 2. században *Hadrianus* római császár pogány templomot építtetett, de ezzel nem eltörölte, hanem megjelölte az események helyét. Nagy *Konstantin* a 4. században a kereszténységet a Római Birodalom hivatalos vallásává tette, így a pogány templomot lebontatta, és keresztényt emeltett föléje. Mivel Izraelben az idegen hódítók sűrűn váltogatták egymást, mindenki a maga szentélyét építette fel az elfoglalt és lerombolt szentély helyett. A Szent Sír-templomot többször is lerombolták, a mait a kereszties lovagok építtették a 12. században.

A betlehemi jászol helye a születés templomában

Mivel az ásatások egész Izrael területén folytatódnak, a feltárások módosíthatják az egyes helyszínekre vonatkozó korábbi elképzeléseket – de nem kerülhetik meg a Szentírást.

Az ÖTK *Jézus nyomában* elnevezésű tú-

A boldogmondások hegye

racsomagja négy területre viszi el a szentföldi zárándokokat (zárójelben a bibliai vonatkozások).

1. A Földközi-tenger partvidéke: Cezárea (Nagy Heródes, Péter apostol stb.), Kármel hegy (Illés, Elizeus); Tel Aviv–Jaffa, Haifa és Akkó, ahol szintén számos nevezetesség látható.

2. Galilea Jézus működésének jelentős területe, kivált a Genezáreti- (Kinneret-) tó környéke. Pár jelentősebb hely: Kapernaum (Péter háza, ősi zsinagóga, kőtár stb.); a boldogmondások hegye; Ginassar (múzeum, Szent István felesége

által hímtett miseruha...); Tábór hegy (Jézus megdicsőülésének helye; a Tábór hegy visszafoglalásában *II. András* királyunk is részt vett az ötödik keresztes hadjárat során...); Kána (Jézus első csodatétele); Tibériás (Hieronymus – Jeromos – itt tanult hébert Bar Anina rabbitól, majd 404-ben Jeruzsálemben az eredeti Szentírást latinra fordította, ez az úgynevezett *Vulgata*); Tabgha (kenyér-csoda, illetve a Feltámadott itt vendéglátte meg tanítványait); Jardenit (Jordán – itt folyik ki a Jordán a Genezáreti-tóból; a világ minden részéről ide járnak keresztelkedni, vagy innen visznek haza „keresztvizet”).

3. Júdea – Betlehem (a születés templomának barlangja és a pásztorok mezeje); Jeruzsálem: Jézus passiójának, feltámadásának és mennybemenetelének a helye, így rengeteg emlékhelyet jár be a zárándok, kezdve a tizennégy stációs „fájdalmak útján”, haladva a Golgotáig (Via Dolorosa). Jeruzsálemben felkereshető az utolsó vacsora terme (a 14. században építették templomot ide a ferencesek, de itt van Dávid sírja is).

Olajfák hegye: az Ószövetség idején engesztelő áldozati hely. A hegy lábánál, a Gecsemáné-kerti imádkozás helyén *Antonio Barluzzi* felépítette a Nemzetek templomát. A neves építész templomot épített a boldogmondások hegyén és a Tábór hegyen is. De van temploma a *Miatyánknak* is, ahol a hagyomány szerint Jézus tanította az imádságot tanítványainak. A templomban nyolcvan nyelven olvasható – magyarul is – a *Miatyánk*... Árulás barlangja (Jézus imádkozásának és utolsó csodatételének helye).

4. A júdeai pusztaság északi részén található Kumrán a Holt-tenger partján. A Kr. e. 2. században esszénusok itt alapították kolostorszerű telepüket. 1947-ben egy barlangban kerültek elő a „holt-tengeri tekercsek”. A maszadai sziklaerőd

Ehhez hasonló hajóból tanított Jézus a Genezáreti-tavon

A SZERZŐ FELVÉTELE

■ KALÁCSKA BÉLA

10 PONT – MEGÚJULÓ EGYHÁZAK, GYÜLEKEZETEK JELLEMZŐI

6. A missziót a falakon kívül is gyakorolják számtalan formában, nem csak a hagyományos módon.

Ma különböző vastagságú falak választják el az egyházat a világtól, az emberektől. Pedig Jézus nem zártkörű rendezvényt hirdetett meg, amikor tanítványait a világba küldte. Nem azt mondta nekik, hogy hívogassatok, harangozzatok, hanem hogy „Menjetelek...”

Menjetelek oda, ahol az emberek élnek, ahol baj és szükség van. Menjetelek azokhoz, akik maguktól nem tudnak jönni bűn, hitelenség, tehetetlenség, fáradtság, betegség miatt. Keressétek meg azokat, akiknek nincs kapcsolópontjuk gyülekezethez, Isten igéjéhez. A „...széles az az út, amely a kárhozatba visz, és sokan vannak, akik azon járnak” (Mt 7,13) mondatba Jézus belehalt. Nem lemondóan legyintett a vesztükbe menőkre, hanem drága és szent karja, átszeggzett keze felemeltetett, hogy mindeneket magához vonjon.

Jézus története nem más, mint határátlépés. Ő maga az „út”, az „ajtó”... Átszakította az eget (Zsolt 144,5; Ézs 63,19b), sarkig kitarja a menny zárt ajtaját, „...hogy megkeresse és megtartsa az elveszettet” (Lk 19,10); mert az ember önerőből nem éri el az égi célt. „Ő jön. Bizony nem te mégy hozzá, s hozod el Őt, hiszen elérhetetlenül magasan és messze van tőled. (...) Nem te keresed őt, hanem Ő téged.” (Luther) Szépen ír erről Dsida Jenő Krisztus című versében.

A kereszténység nem más, mint az Istennel helyreállt kapcsolatból fakadó követés. „...ezek követik a Bárányt, ahova megy...” (Jel 14,4) Jézus egyháza vándorol a világban, mozgásban van. Jézust az evangéliumi történetekben megtaláljuk ugyan a szent épületekben (ott sem úgy viselkedett, ahogy elvárták tőle), de leginkább máshol: istállóban, otthonokban, úton, utcán, tereken, a természetben (folyón, tavon, tengeren, hegyen, mezőn, szántóföldön), bűnösök asztalánál, menyegzőn, temetőben – vagyis ott, ahol az emberek élnek, dolgoznak, örülnek, sírnak, szeretnek. Végül vállalta a végső kilépést, a falakon túli kidobottságot, a győtrelem és megváltás helyét. Tudta azt is, hogy rázárják majd a sírkamra kőajtáját is.

Megkereste és megtalálta a templomba nem járó pásztorokat, prostituáltakat, vámszedőket, betegeket, megszállottakat, más hithez, néphez tartozókat – samáriai asszonyt, római századost –, sőt a halottakat is. Szolgálata nem ismert semmilyen sablont: tanított, próféta, lelkigondozott, evangélizált, gyógyított, ördögöt űzött, csodát tett, halottat támasztott fel. Mindenkinél azt adta és olyan stílusban, amire szükség volt.

A reformáció – és minden ebredési mozgalom – kiszabadította az egyház zűrzavaros „babiloni fogságából” a Szentírást, az evangéliumot. Luther és munkatársai kitarították az egyház ajtaját, újra szabadá tették az utat Isten és ember között. Nekünk is ezt kell ma tennünk.

„Az Úr a föld...” (Zsolt 24,1) Isten gyermekei ebben a tudatban néznek a világra, környezetükre. „Rendkívüli és meghatalmazott” követői vagyunk Istennek és az ő országának. Megbízónk a világ alkotója, gazdája. Az észlelt látomás szerint (Ez 47,1–12) az élő víz kifolyik a templom küszöbe alá a világba, és beborítja azt. Isten folyója (Zsolt 65,10), patakja, a Jordán (héber szó, jelentése „alásiet, alázuhog”), a Hermón hegyén ered, onnan lefolyik a Genezáreti-tóba, amely „az első szeretet” állapotát jelképezi (Jel 2,4). A tó és környéke valóban szép, de a

Ádám nem járt bibliórára – szabadulás a falak fogságából

folyó továbbis a Jordán völgyébe; a világ legmélyebb völgye ez. A kép alkalmazása szerint ez a halál árnyékának a völgye (Zsolt 23,4). A látás szerint az élő víz megérkezik a Holt-tengerbe is, melyben ettől élet támad. A patak partján folyamatosan termő gyümölcsfák jelzik a paradicsomi állapot visszaállítását.

Ez Isten missziói stratégiája, de ehhez olyan egyházra van szüksége, amely kilép a komfortból, a langyos fürdőből, a wellness fogyasztói stílusból, elmegy a völgybe és tovább a halálos helyzetekig, állapotokig.

Hogyan történik ez?

A szerző a községi Szélróza utcamissziójának színpadán

Elsősorban úgy, hogy sok kis, két lábbon járó templom szerveviszi az országot, Isten jelenlétét. „...Isten temploma vagytok...” (1Kor 3,16) „Élő kövekből” épül fel az újszövetségi kor lelki temploma, a Krisztus teste, melynek nincs zárt ajtaja, nehezen áthatolható anakronisztikus formarendszere (1Pt 2,4–6).

Mire való akkor a mi kőtemplomunk? Például arra, hogy ezt ott elmondjuk. Arra való a templom, hogy megéljük a közösséget, a hirdetett, teremtő és megváltó ige által. Az autó nem a tankoláért, a benzinkútra való járásért, hanem a hordozásért, célpontok eléréséért van. Ádám nem járt bibliórára, hiszen élő, személyes kapcsolatban volt Istennel.

A templom a bűneset következménye. A törés, a szakadás miatt keresnünk kell az Urat. Salamon így imádkozik a templomszenteléskor: „De vajon lakhatik-e Isten a földön? Hiszen az ég, sőt az egeknek egei sem fogadhatnak magukba téged, hát még ez a ház...” (1Kir 8,27) De a mi szívünk befogadhatja a Szentlélek által Istent. Tehát a templom és a templomba járás nem cél, hanem eszköz. Az eljövendő világban sem lesz templom: „Nem látam templomot a városban, mert az Úr, a mindenható Isten és a Bárány annak a temploma.” (Jel 21,22) Legyen egész életünk istentisztelet! (Róm 12,1–2)

A templomba járás nem elhanyagolandó, hanem a szükséges minimum.

A cél nem az, hogy megteljen a templomunk (a viszonylag jó létszám elaltathat), hanem az, hogy környezetünkben „mindenki megtérjen” (2Pt 3,9b), „...üdvözüljön, és eljusson az igazság megismerésére”. (1Tim 2,4)

A jézusi kilépő misszióknak ma számtalan lehetősége adódik.

1. A fentiek alapján szervezzük és éljük meg egyházközségi alkalmainkat. Lehetőség szerint legyen minden réteg számára – gyermekek, fiatalok, kismamák, férfiak, nők, érdeklődők, keresők, szenvedélybetegek... – program, lehetőség.

2. Régi, bevált és új közösségi formákat alkalmazhatunk: kirándulás, szeretetvendégség, előadások, koncert, nyári napközis tábor, falunap, népfőiskolai sorozat. A gyermek- és ifjúsági munkában különösen is törekedni kell a teljes

személyiségnek megfelelő lehetőségekre: sport, játék, művészet... A munkatársakról szóló cikkben írtam a bevonás művészetéről. Feladatot, célt kell adnunk, amely motivál, mozgat, felfrissít.

3. Vegyük fel a kapcsolatot egyházunk missziói munkáival (rádió-, női-, férfi-, cigány-, kórház-, börtönmisszió stb.), kérjünk segítséget tőlük, menjünk el rendezvényeikre.

4. A gyülekezet meghosszabbított karjai az egyesületek, missziói szervezetek: EKME, EKE, EBBE, Mevisz, ZMC, Fébé és számtalan felekezeti közti szervezet, mint például az Evangéliumi Aliansz, a

KIE, a Wycliffe Bibliafordítók Egyesülete. Hívjuk meg őket, alakítsunk helyi mozgalmakat, vegyünk részt országos és nemzetközi munkájukban.

5. Szervezzünk jézusi stílusú alkalmakat azoknak, akik a hagyományos lelki alkalmainkra nehezen lépnek be. Szerte a világban és hazánkban működnek ezek a missziói formák: Alfa, Élet-Műhely, Kereszt Kérdések, Klaus Dougllass német evangélikus lelkész elméleti és gyakorlati munkássága is meggyőző. D. Szabik Imre püspök úr lelkes beszámolót írt heti újságunkba egy hasonló módon megújult brémai evangélikus gyülekezetről.

6. Hol csak lehetséges, szervezzünk kis gyülekezeti és házi csoportokat. Vezetőiket készítsük fel és bátorítsuk. Az ideális az lenne, ha mindenki tartozna egy ilyen kis csapatba.

7. A gyülekezet bátran lépjen ki más felekezettel és szervezetekkel összefogva a világi helyekre: utcamisszió, evangélizáció, rendezvények, kórház, börtön, idősothton és más intézmények.

8. Ha a „hivatalosak” nem jönnek a hívásra, menjünk „az utakra és a kerítésekhez”, és a szeretet ellenállhatatlan „kényszerével” vonzzuk Jézushoz (Lk 14,23) az állami gondozottakat (elindulhatna újra egyházunk szolgálata az árvák felé), cigányokat, prostituáltakat, homoszexuálisokat... Itt-ott már szép tapasztalataink vannak ezen a téren is.

9. A látogatás szolgálatába be lehet vonni minden korosztályt. Számtalan lehetőség nyílik a misszióra ilyenkor. A gyülekezeti munka szerves része a kiterjedt, evangéliumi ihletésű családsegítés.

10. A gyülekezeti újság és a helyi média – rádió, tv, újságok – ma már természetes eszközei munkánkunknak.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

Szeverényi János pontjaihoz (EvÉlet, május 25-i szám) olvasóink véleményét is várjuk. A nyolcadik ponthoz – „8. A gyülekezeti házat vagy templomot újszövetségi szellemben építik vagy alakítják át sokrétű közösségi életre alkalmas, világos, tiszta, barátságos helyiséggé” – augusztus 14-ig tudjuk fogadni a hozzászólásokat, melyek közül a legérdekesebbeket lapunkban is közöljük.

HETI ÚTRAVALÓ

A megrepedt nádszálat nem töri össze, a füstölő mécsést nem oltja el. (Ézs 42,3)

Szentháromság ünnepe után a 12. héten az Útmutató reggeli s heti igéi ezt üzenik: Isten igazít és gyógyít meg minket. Kérjük őt: „Gyógyíts meg minket, Úristen, mert vétkeztünk ellened!” (GyLK 651; responzórium) És ő válaszol: „...én, az Úr, vagyok a te gyógyító.” (2Móz 15,26) Isten a bűnösöket igazságba öltözteti kegyelmével: hit által igazulunk meg; az élő Krisztusba vetett hit az evangéliumból születik. S ez az élő és ható ige megnyitja az ember szívét. Az Úr Jézus pogány vidéken, négy-szemközt gyógyít szavával: „Effata, azaz: nyílj meg!” (Mk 7,34) Kérjük mi is őt: „Ments meg, szabadíts meg irgalmasan, hallgass meg és segíts meg engem!” (Zsolt 71,2; LK) S lehet ilyen boldog tapasztalatunk Jézus követése során: „Mindent helyesen cselekedett: a süketeket is hallóvá teszi, a némákat is beszélővé.” (Mk 7,37) Az őt üldöző Pált pedig három napra vakká tette, hogy azután elhívja, és a pogányok apostolává tegye. Anániás által uji testi és lelki látást adott neki: „...az Úr küldött engem, az a Jézus, aki megjelent neked az úton, (...) hogy újra láss, és megtelj Szentlélekkel.” (ApCsel 9,17) A pálfordulás Jézus Urunk gyógyító munkájának ékes bizonyossága, beteljesítve ezzel is az Ószövetség evangélistájának az Úr szolgájáról vezérigénkben adott kijelentését (lásd még Mt 12,20). Ő azért jött, hogy lerontsa az ördög munkáit kívül-belül; úgy gyógyította meg a megszállott némat, hogy kiúzta belőle az ördögöt. Jézus meggyógyított két vakot is, akik hitték, hogy meg tudja tenni. „Ekkor megérintette a szemüket, és ezt mondta: »Legyen a ti hitetek szerint!» Erre megnyílt a szemük.” (Mt 9,29–30) Reformátorunk szerint: „A hit engesztel ki Istennel, s igazít meg minden emberi cselekedet vagy érdem nélkül.” (Lásd Róm 3,22–24!) Mirjám s Áron testvérük ellen szóltak, ezért az Úr poklossággal sújtotta Mózes nővérét; hogy segítsen rajta, „így kiáltott Mózes az Úrhoz: Istenem, gyógyítsd meg őt!” (4Móz 12,13) A holdkóros fiút nem tudták meggyógyítani a tanítványok – kishitűségük miatt. „Ekkor Jézus rákiáltott, és kiment abból az ördög, a gyermek pedig meggyógyult még abban az órában.” (Mt 17,18) Jézus és Jakab szerint nagy az ereje az igaz ember buzgó könyörgésének: „Valljátok meg azért egymásnak bűneiteket, és imádkozzatok egymásért, hogy meggyógyuljatok.” (Jak 5,16) Ám „ki kétérdően kutatja őt, / Annak választ nem ad”. Heródes is „hosszasán kérdezte őt, de Jézus semmit sem válaszolt neki” (Lk 23,9). – „De a hívő előtt az Úr / Megfejtí önmagát.” (EÉ 328,2) Isten felséges, de könyörülő Úr, aki bár látja a mi útjainkat is, mégis meggyógyít Krisztusért, s hazavezet bennünket. Megüzenni minden elpártolt gyermekének, hogy elhiggyék: megteremti ajkukon a hála gyümölcsét, és békességet ad: „Ezt mondja az Úr: Meggyógyítom őt!” (Ézs 57,19c) Téged is! Ó, Uram, édes Jézusom, nem nézted bűnös voltomat, meghallgattad kérésem; a te gyógyító szent kezud orvosolta fájdalmam. Életben megtartottál, erőddel megáldottál. Légy életem... (Lásd EÉ 373,1–5!)

■ GARAI ANDRÁS

Flossenbürgben jártunk

SZÓSZÓRÓ

Ifjúságirovat-gazda: Balog Eszter

► A Bajor Evangélikus Egyház tizedik alkalommal szervezte meg július 25–31. között Flossenbürgben a nemzetközi ifjúsági találkozót. Kilenc magyar fiatal utazhatott el a német szervezők meghívására. Az összefogóval a hitleri időkben működő egykori koncentrációs tábor területén zajlott, ahol 1945-ben Dietrich Bonhoeffer is kivégezték, és ahol több száz magyar is életét vesztette. A csoportot Horváth Noémi evangélikus hitoktató vezette. Őt kérdeztem egészen friss élményeiről.

– Noémi, úgy vállaltad el a csoportvezetést, hogy tagjainak nagy részét nem is ismerted. Milyen volt a magyar csapat, és kik voltak a többiek?

– Kiváló volt, lelkiismeretes, rendes fiatalokat „kaptam”: többségükben evangélikus diákokat. Minden programon ott voltunk – a német szervezők is jó benyomást szereztek rólunk. Engem is mint csoportvezetőt naponta bevontak a vezetői beszélgetésekbe, esti kiértékelésekbe, a következő nap megszervezésébe, és ez nagyon jó érzés volt. Rajtunk kívül izraeli, arab, ukrán, lengyel, fehér-orosz, német és belga fiatalok jöttek el még a jubileumi táborba.

– Milyen programokon vettek részt?

– Mindennap előadások voltak dél-életről estig, ahova például túlélőket hívtak meg, így magyar túlélőkkel is találkoztunk. Megdöbbenve hallgattuk őket. Szervezett kirándulásokon is részt vehettünk, Bayreuthba, Nürnbergbe és Schwarzenbachba vittek bennünket. Volt két olyan nap, amikor csoportmunkában kellett dolgoznunk: a mi csapatunk a „Gyermekek a koncentrációs táborban” témát dolgozta fel. Majd egy újonnan megnyílt múzeumot is megnéztünk a helyszínen. Az utolsó nap a tábor témáját dolgoztuk fel, a mi csoportunk az éneklés eszközezt választotta – a záróahítaton szerepeltünk is. Itt minden nemzet fiataljai előadtak valamit.

– Nem volt ijesztő maga a hely, a környezet számokra, számotokra?

– Én rosszabba számítottam. De a programok segítettek, hogy ne gondoljunk csak a múlt borzalmaira. Igazából két olyan pillanat volt, amikor megrémítet az ottani múlt: egyszer a helyi múzeumban borzadtam el, ahol fotókon láttam a hullahegyeket, a másik rossz pillanatom abban a régi épületben volt, ahol a foglyok haját levágták, és ahol a zuhanyzó is volt. Itt a halál, a félelem és a megaláztatás „szagát” éreztem. Megdöbbenett még, hogy az egykori barakkok helyén ma lakóházak állnak – terasszal a táborhely felé. Ez nekem nagyon morbid volt.

– Milyen gondolatokat hoztál magaddal egy ilyen különleges ifjúsági táborból?

– Megdöbbenett az emberi fantázia negatív oldala – a kínzásokra gondolok. Hogyan lehetett egyáltalán koncentrációs tábor kitalálni? És hogy lehetséges az, hogy Hitler ehhez partnerekre talált? Egyáltalán: ember hogyan volt képes arra, hogy ilyen épületet építsen? Majdnem hogy el sem hiszem, hogy az, amit láttam, egykor valóság volt. A német szervezők azt akarták, hogy szembesüljünk a múlt e borzalmas szeptével – amit egyébként ők nagyon bánnak, hogy megtörtént –, s hogy azon fáradozunk, hogy többé ilyen soha ne fordulhasson elő. Azt a gondolatot adták át nekünk, hogy mindannyian a békességet kovacsoljuk a népek és nemzetek között.

– Jövőre újra várnak benneteket, ugye jól tudom?

– Igen, a meghívás áll, és szívesen viszek újra fiatalokat.

– Örülök a lehetőségeknek, akkor hát jó felkészülést jövőre!

■ BALOG ESZTER

HIRDETÉS

„Európai uniós tagozat” a Sylvester János Protestáns Gimnáziumban!

Várjuk 7. és 9. évfolyamra a tanulókat már 2008 szeptemberétől hat és négy évfolyamos keretben induló „EU-tagozatos” osztályainkba (a gimnázium címe: Budapest XIV. ker., Pillangó park 3–5.). Azoknak a tehetséges és céltudatos tanulóknak javasoljuk, akik vállalják, hogy az „európai ismeretek” nevű tantárgy keretén belül európai, vállalkozási és jogi ismereteket tanulnak. Az itt megszerzett tudás a felsőoktatásban, a nemzetközi tanulmányok, nemzetközi kapcsolatok, idegen nyelven folytatott tanulmányok megalapozásához hasznosítható.

A képzés jellemzői:

- gimnáziumi tananyag emelt szintű nyelvi képzéssel, valamint a humán tárgyakból magasabb óraszámmal,
- az ECDL európai érvényességű számítógép-kezelői vizsga tananyaga,
- mindkét képzésformában három idegen nyelv oktatása,
- a 11–12. évfolyamon az „európai ismeretek” nevű tantárgy keretében az EU történetével, felépítésével és működésével, intézményeivel, jogrendszerével ismerkedhetnek meg a tanulók.

Megszerezhető bizonyítványok:

- emelt szintű érettségi,
- két idegen nyelvből legalább középfokú nyelvvizsga,
- ECDL számítógép-kezelői bizonyítvány,
- továbbá: külföldi tanulmányutak.

Bővebb információ a 20/312-8810-es telefonszámon kérhető.

HIRDETÉS

Pótfelvétel a Baptista Teológiai Akadémiára

A Baptista Teológiai Akadémia pótfelvételt hirdet a 2008/2009-es tanévre teológus szakra (BA), lelképásztor szakirányra. A szakon teológus szakképzettség szerezhető. A képzés ideje nyolc félév.

A szakirányon belül három specializáció választható. Gyülekezeti lelképásztor: azoknak, akik élethivatásként szeretnének klasszikus lelképásztori feladatokat ellátva szolgálni (igehirdetés, lelkigondozás, tanítás...). Missziói: azoknak, akik szeretnének felkészülni bibliakör-vezetői, ifjúságvezetői, evangélicizációs munkatársi, misszionáriusi feladatok valamelyikére is. Szociális lelkigondozó: azoknak, akik szakszerűen szeretnének segítséget nyújtani testi-lelki terhet hordozó embertársainknak. A választott specializációt az oklevél betétlapján tüntetjük fel.

Az alapképzés felkészít a teológiai, hittanár-nevelő és vallástudomány mester-szakra (MA), továbbá lehetőséget biztosít alapfokozatra (BA) épülő szakirányú továbbképzési szakokon további szakképzettségek megszerzésére is.

Kántor szakra (BA) olyan hívő fiatalokat (és idősebbeket) várunk, akik szakszerűen szeretnének részt venni a gyülekezetek ének-zenei szolgálatában. A szakon kántor szakképzettség szerezhető. A képzés ideje hat félév. A szakon belül választható szakképzési irány: ifjúsági zene (gospel). A képzés államilag finanszírozott.

Jelentkezési határidő: 2008. augusztus 21. A jelentkezési lap letölthető az intézet honlapjáról (www.bta.hu) vagy a tanulmányi hivataltól igényelhető (1068 Budapest, Benczúr u. 31., tel.: 1/322-2815). E-mail: nagys@bta.hu; urbang@bta.hu.

Dr. Almási Tibor rektor

ISTENTISZTELETI REND / 2008. augusztus 10.

Szentháromság ünnepe után 12. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.

Lekció: Mk 7,31–37; 2Kor 3,4–9. Alapige: Ézs 29,17–24. Énekek: 45., 261.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) D. Szabik Imre; de. 10. (német, úrv.) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Veperdi Zoltán; II., Húvösvölgyi út 193., Fébé de. 10. Veperdi Zoltán; II., Modori u. 6. de. 3/4 II. Sztójánovics András; Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9. de. fél 10. (úrv.) Sztójánovics András; Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12. de. 10. Fülöp Attila; Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér de. 10. Hokker Zsolt; Újpest, IV., Lebstüek M. u. 36–38. de. 10. Solymár Péter Tamás; Káposztásmegyér, IV., Tóth Aladár út 2–4. de. 9. Solymár Péter Tamás; V., Deák tér 4. de. 9. (úrv.) Gerőfi Gyuláné; de. 11. (úrv.) Smidéliusz Gábor; du. 6. Smidéliusz Gábor; VII., Városligeti fasor 17. de. 11. (úrv.) Aradi György; VIII., Üllői út 24. de. fél 11. Kertész Géza; VIII., Rákóczi út 57/a de. 10. (szlovák) Gulácsiné Fabulya Hilda; VIII., Karácsony S. u. 31–33. de. 9. (úrv.) Kertész Géza; VIII., Bláthy Ottó u. 10. (Betánia Szeretetszolgálat) de. 9. Benkóczy Péter; IX., Gát utcai római katolikus templom de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; Kőbánya, X., Kápolna u. 14. de. fél 11. Benkóczy Péter; Kelenföld, XI., Bocskai út 10. de. 8. (úrv.) dr. Blázy Árpád; de. 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. dr. Blázy Árpád; XI., Németszőlgyi út 138. de. 9. dr. Blázy Árpád; du. 6. dr. Blázy Árpád; XII., Szilágyi E. fasor 24. de. 9. (úrv.) Bence Imre; Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17. de. 10. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; XIII., Kassák Lajos u. 22. de. 10. Kende György; XIII., Frangepán u. 41. de. fél 9. Kende György; Zugló, XIV., Lőcsei út 32. de. 11. (úrv.) Hulej Enikő; XIV. Gyarmat u. 14. de. fél 10. (úrv.) Hulej Enikő; Pestújhely, XV., Templom tér de. 10. (úrv.) Szabó B. András; Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom) de. 10. Bátorovszky Gábor; Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11. de. 10. Börönte Márta; Cinkota, XVI., Batthyány I. u. de. fél 11. Blatniczky János; Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24. de. 9. Blatniczky János; Rákoshely, XVII., Tessedik tér de. 9. Nagyné Szeker Éva; Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111. de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146. de. 9. Kósa László; Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u. de. 11. Kósa László; Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3. de. 10. Győri Gábor; Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom) de. 8. Győri Gábor; Kispeszt, XIX., Templom tér 1. de. 10. Széll Bulcsú; XIX., Hungária út 37. de. 8. Széll Bulcsú; Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89. de. 10. (családi) Győri János Sámuel; Csepel, XXI., Deák tér de. fél 11. Zólyomi Mátyás; Budafok, XXII., Játék u. 16. de. 10. Solymár Gábor; Budaörs, Szabadság út 75. de. 10. Endreffy Géza; Pilisvörösvár (református templom) du. 2.; Názáret-templom, Mátrászentimre-Bagolyirtás de. 11. dr. Zsigmondy Árpád.

ISTENTISZTELETI REND / 2008. augusztus 10. – Balaton

Alsódörgöcse de. 11.; Balatonakali du. 2.; Balatonaliga (Club Aliga területén levő református templom) du. 6.; Balatonalmádi (Bajcsy-Zs. u. 5.) du. 4.; Balatonboglár de. 11.; Balatonfenyves (református templom) du. 6.; Balatonföldvár (városháza) du. 2.; Balatonfüred de. 9.; Balatonszárszó (evangélikus templom) de. fél 9.; Balatonszárszó (evangélikus üdülő) de. 9.; Balatonszemes de. fél 10.; Balatonszepezd de. 9.; Hévíz du. fél 5.; Keszthely de. fél 11.; Kőtcse de. 10.; Kővágóörs de. fél 12.; Mencshely de. 11.; Nagyvácsony du. 2.; Révfülpö de. 10.; Siófok de. 10.; Szentantalfa de. háromnegyed 10.; Tapolca de. fél 9.; Veszprém de. 10.; Zánka de. fél 9.

NÉMET NYELVŰ ISTENTISZTELETEK

Balatonboglár de. fél 10.; Hévíz de. fél 10. Siófok (kápolna) de. fél 10.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

Harminc éve halt meg Ordass Lajos evangélikus püspök

◀ Folytatás az 1. oldalról

Az ezt követő húsz esztendő a püspök tudományos munkássággal töltötte. A reykjavíki egyetemen történt tiszteletbeli doktorrá avatására sem kapott útlevelet; a címet Hallgrímur Pétursson-fordításért ítélték oda neki.

1978-ban bekövetkezett halálakor – kérésére – a gyülekezet lelkeszei prédikáció nélkül temették, akárcsak *Dibelius* püspököt 1967-ben. *Csengődy László* imájában hálát adott a világhosszért, amelyvel Isten az évek sötétségében ragyogóvá tette őt; áttetszővé, aki bátorságával benne tudta reményesége gyökerét.

Megkészt rehabilitáció

Joggal mutatott rá *Vajta Vilmos*, a Luthéránus Világsszövetség strasbourgji Ökumenikus Kutatóintézetének igazgatója, hogy „Ordass azok közé tartozott, akikre nem volt méltó a világ. Ha addig, amíg élt, tövis volt a magyar evangélikusság és vele az egész világ magyarságának az életében, akkor halála még a tövist nem tüntette el.”

Különleges külföldi megítélését mutatja, hogy a wilmari (USA) norvég alapítású gyülekezet templomában *Krisztus* tanúinak hosszú sorában *Eivin Berggravn* neve mellett Ordass püspök neve található. Ő az egyedüli, aki életében ilyen megtiszteltetésben részesült.

Rehabilitációjára az állam részéről csak másodsorra került sor, egyházi részről is csak 1995. október 3-án állapította meg a Déli Egyházkerület bírósága, hogy 1945-től, beiktatásától kezdve őt kell az egyház de jure törvényes püspökének tekinteni.

Ordass szellemi örökségét először az 1985-ben alakult Nemzetközi Ordass Alapítvány, majd az 1989-ben megal-

kult Ordass Lajos Baráti Kör – amely jelenleg is működik – kívánta ébren tartani. Ez utóbbi a püspök által írt vagy fordított munkák közül egy tucatot és ezenfelül számos egyházi könyvet jelentetett meg.

Ordass Lajos szimbólum – a hitben és igazságban való tántoríthatatlan megállás szimbóluma. Jelentősége ma megnőtt: életműve nemcsak a múlt ködébe vesző üstökös egyre halványuló fénye, hanem világitótorony irányfénnyel azok számára, akik a holnapot akarják építeni, és akik a múlt tiszta kútjából akarnak erőt meríteni a lelkek újjáépítéséhez.

■ DR. BOLERATZKY LÓRÁND

HIRDETÉS

Emlék-istentisztelet

A Magyarországi Evangélikus Egyház és az Ordass Lajos Baráti Kör D. Ordass Lajos püspök halálának 30. évfordulóján, augusztus 17-én, vasárnap 16 órai kezdettel a püspök sírjánál, a Farkasréti temetőben emlék-istentiszteletet tart, melyre egyházunk minden tagját szeretettel meghívjuk. Igét hirdet *Ittész János* elnök-püspök, Ordass püspökre emlékezik *Próhla Gergely* országos felügyelő. Találkozó 15.45-kor a temető főbejáratánál.

Karbantartás? Felújítás? Bontás?

Az egyházi építési és beruházási előírások margójára

► **Ismerik a közmondást? Ha a gazda nem megy fel a tetőre, a tető jön le hozzá. Egyházunk vezetése a közelmúltban két ízben is foglalkozott ingatlanjaink helyzetével: az 1/2008-as zsinati állásfoglalásban és a 123/2008-as országos presbitériumi határozatban. Ezek apropóján beszélgettünk Vincze Csabával, egyházunk építési és ingatlanügyi bizottságának elnökével.**

– A téma látszólag távol esik a lelki életől.

– Mégis közletről érint bennünket, ha például a paplak vagy a templom beázik, vagy megreped a fala. Általános magyar betegség, hogy egy új épületnek örvendezünk, de a meglévő értékeket nem tartjuk karban. Ismerek olyan egyházi épületeket, amelyeknek a padlásán tíz éve nem jártak...

– Fel kell tehát hívni a figyelmet...

– ...a közös teherhordozáson alapuló takarékos szemléletre, meglévő épületeink fenntartására. Mára gyakorivá vált ugyanis, hogy helyi tulajdont központi erőforrásokból vagy pályázatokból hozunk létre, közben pedig meglévő értékeink pusztulnak.

– Ön egyetért a zsinat felhívásával?

– Ezt kívánja a józan ész. De összecseng ezzel a fenntartható fejlődés korszerű követelménye is.

– A presbitériumi határozat első pontjában szerepel, hogy a felújítások szakértő építészek közreműködésével történjenek. Ezt miért kellett külön kiemelni?

– Saját tapasztalatom, hogy ahol erre nem voltak tekintettel, többet ártottak, mint használtak. Például ha nedves falú házba műanyag padlót fektetnek, vagy korszerű, légzáró ablakot építenek be, még inkább felnedvesedik a fal, és pár év múlva jön az újabb felújítás. És természetesen jön a vita is: ki volt a hibás?

– Nemrég újdonsággal jelentkezett egyházunk internetes munkacsoportja: létrehozták az Evangélikus szállásportált a világhálón. Ez nagyszerű lehetőséget nyújt a szállásadónak, a szálláskeresőnek, a táborvezetőkről nem is beszélve. A szállásportál ötlete egybe-cseng a határozat második pontjával, melyben az áll, hogy a meglévő nyári táborhelyeket és diákkötheteket célszerű igénybe venni új tábor kialakítása helyett.

– Bizony annyi épületünk áll üresen nyaranta... Még egy kis pénzüik is származna a diákköthetőknek abból, ha folyamatosan ki tudnák adni őket a vakáció idejére.

– A harmadik pont kimondja, hogy egyházunk nem támogat olyan építkezést vagy felújít-

tást, amely nem hitéleti célt szolgál. Tehát olyan épületét, mely bériródként vagy üzletként funkcionál.

– Igaz, hogy ez egy adott közösség számára bevett jelent, de a felépítésnek magas költségeit támogatásból fedezni önzés. Gazdaságtalan és etikátlan az is, ha egy beázó padlás javítását ürügyként használja fel valaki a tetőtér

FOTÓ: MENYES GVILVA

ponci forrásból történnek, a gazdaságosság dominál. Egyetlen szám szerepel a határozatban: ez a lelkészlakások alapterületére vonatkozik.

– Azért határozták meg, hogy a parókiák hasznos alapterülete ne haladja meg a százhusz négyzetmétert, mert előfordult már, hogy az egyik lakás húsz-huszonöt millió forintból megépült, míg másutt negyvenmilliót terveztek. Ugy gondolom, ekkora otthon elég kell, hogy legyen egy családnak.

– Miért volt szükség azt előírni, hogy csak saját erő kiegészítéseként adható központi támogatás?

– A források szűkössége miatt. Sajnos sokkal kisebb az a keret, amellyel a presbitérium az összes hazai gyülekezetet támogatni tudja – száz-százötven millió forint évente –, mint amekkorára szükség lenne; ezt igyekszik a testület úgy szétosztani, hogy minél több helyre jusson.

– Mi a helyzet az állami vagy európai uniós pályázatokkal?

– Néhány esetben már sikerült egy-egy templomot pályázati pénzek felhasználásával a szokásosnál nagyobb mértékben és nagyobb összegből felújítani. E pályázatok általában soron kívüli intézkedést és jó előkészítést igényelnek: előzetes, költséges tervezést, engedélyezést – ha van rá fedezet. Egyházunk ezeket a kísérleteket is támogatja pályázatfigyelő, -szervező rendszer keretében.

■ SZEVEÉNYI ÁGNES

123/2008 (V. 29.) országos presbitériumi határozat beruházások rendjéről

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma az egyház szervezetéről és igazgatásáról szóló 2005. évi IV. törvény 128. § (3) bekezdés c) pontja alapján az alábbiak szerint határozott:

1) Az országos presbitérium kéri az egyházközségeket, hogy új beruházások helyett törekedjenek a meglévő épületek felújítására, jó karbantartására. (Kivéve, ha a felújítás, fenntartás költségesebb, mint a régi bontása és az új építése.) Elsősorban a régi épületszerkezetekhez illeszkedő műszaki megoldások készüljenek, szakértő építészek irányításával.

2) A központi támogatások csak gazdaságosan és rendszeresen használt egyházi célú épületekhez vehetők igénybe. Nem támogathatók újabb telepítésű – és csak pár hétig használható – nyári táborok. Helyettük a meglévőket és az iskolai diákkötheteket célszerű igénybe venni.

3) Nem támogatható központi forrásból olyan építkezés vagy felújítás, amely béroda, üzlet vagy külön használatos bérlakás célját szolgálja. A költségesen fenntartható tetőtér-beépítéseket is célszerű kerülni még felújítás esetén is.

4) A központi támogatás igénybevitelével épülő új lelkészlakás hasznos alapterülete maximum 120 négyzetméter lehet. Vendégszoba építése ezen felül kerülendő. Gyülekezeti házak esetében megosztható nagyterem építése célszerű a több – csak néha használt – kisebb helyett.

5) Központi támogatás csak saját erő kiegészítéseként adható – kivéve a vis maior esetet.

Változtass!

► **Az éghajlatváltozás az egész földet, ezáltal mindannyiunkat érintő probléma – közös ügyünk. Sokszor mégis azt gondoljuk, hogy nagyon kevés, amit mi magunk tehetünk ellene. Nemrög „Be a changer!” elnevezéssel nemzetközi mozgalom indult; azt üzeni számunkra: légy a változás embere, mert mindenkinek a cselekedete számít! A program egyben szórakozást is nyújt, a verseny legjobb „játékosait” pedig nyeremény várja a végén...**

Hogyan vehetsz részt a pályázaton, és hogyan lehetsz „changer”? Ha elkötelezted magad az éghajlatváltozás elleni harc mellett, regisztrálj a hivatalos honlapon (<http://www.changer2008.eu/6.html>)! Itt teheted meg a fogadalmadat, vagyis sorolhatod fel azokat a mindennapi életed során vállalt kötelezettségeket, me-

Ezután kérd meg barátaidat és családodat, hogy segítsenek vállálásodban, és a verseny honlapján is támogassanak. Lehetsz pusztán támogató is. Tekintsd meg a fogadalmat tett résztvevők közösségét, és ha találsz valakit, akit ezáltal is támogatni szeretnél, szavazz rá. Vedd rá minél több barátodat, ismerősödet, hogy csatlakozzanak! Ha sokan akcióba lépünk, nagyobb hatást érhetünk el a klímaváltozás megelőzésében!

Mind a résztvevők, mind a támogatók – ha elmúltak tizennyolc évesek – utazást nyerhetnek egy nemzetközi környezetvédelmi táborba, ahol szert tehetnek a környezetvédelemmel kapcsolatos tudásra és tapasztalatokra, valamint kipróbálhatják magukat lényeges környezetvédelmi ügyek megoldásában. A tizennyolc év alattiak tárgyjutalomban részesülhetnek.

Nagyon sok egyszerű módja van a környezetvédelemnek, a klímaváltozás elleni küzdelemnek. Alább a fent említett honlap ötleteiből szemezgetünk.

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Jerabek-Cserepes Csilla
E-mail: ararat@lutheran.hu

det a leghidegebb fokozatra állítod, nemcsak több energiát fogyaszt, de az ételid sem maradnak sokáig frissek, mert megfagyhatnak és megromolhatnak.

Kapcsold ki! Mindig kapcsolod le a villanyt, amikor épp nincs szükséged rá! Ezzel energiát takarítasz meg, és kevesebb lesz a villanyzárlád is. Ha nem használod, húzd ki a mobiltelefonod töltőjét. Úgy is energiát takaríthatsz meg, ha nem hagyod a készülékeidet készenléti állapotban. (Egy tévé, amely napi 3 órát van bekapcsolva, és a fennmaradó 21 órában készenléti állapotban van, energiája 40%-át készenléti állapotban használja fel.)

Hasznosítsd újra! Ne termelj annyi hulladékot! Gondolkozz, mielőtt eldobnál valamit! Olyan termékeket vásárolj, amelyeken kevesebb csomagolás van, és kisebb a környezetre gyakorolt hatása! Indulj vászontáskával bevásárolni. Hulladékok mennyiségét könnyen csökkentheted, az újrahasznosítással pedig megspórolhatod az új termékek előállítására fordított energiát.

Sétálj! A séta nemcsak a te egészségednek, hanem a környezetnek is jót tesz. A biciklizés is igen egyszerű módja az energiamegtakarításnak. Autózás helyett menj el a barátaiddal biciklizni – ez a környezetvédelem szórakoztató és hatékony módja. Ha hosszabb utat kell megtenned, és nem mehetsz gyalog vagy biciklivel, a tömegközlekedés az autózás remek alternatívája.

Freestyle. Kreatív vagy? Bármit csinálhatsz, ami segíti az éghajlatvédelmet. Ismertesd meg a világgal a föld megmentését szolgáló új ötleteidet, és szerezz minél több támogatót, akik követik példád!

■ JCSs

lyekkel lépéseket teszel az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére. Mindezt képekkel – amelyeken például éppen lejjebb csavarod a hőfokszabályozót, gyalogolsz, vagy vászontáskába pakolod az éppen vásárolt termékeket – is illusztrálhatod, színesítve a személyes internetes fiókot (profilodat).

Csavarj lejjebb! Fűtési és elektromos energiát spórolni egyszerű, ráadásul pénzt is megtakarítasz vele. Gondoskodj róla, hogy a fűtés ne legyen túl melegre állítva, és az ablakok zárva legyenek. Nyáron kapcsolj ki a légkondit, ha nincs rá szükség. Mindig ügyelj a háztartási gépeid megfelelő beállítására – ha a hűtő-

Az állatok is a mennyországba kerülnek?

► **Sokan felteszik ezt a kérdést, amikor elveszítik hű kutyájukat, kedves cicájukat. Az állatok örök sorsával kapcsolatos kérdésre különböző vallások képviselői válaszolnak.**

JOHN SCHMEIDLER kapucinus szerzetes, katolikus pap: Sok gyerek, de még felnőtt is megkérdezi, hogy a mennyországba kerül-e a kutyája, cicája. Nem tudjuk pontosan, mi Isten örök terve az állatokkal. Aquinói Szent Tamás szerint az állatoknak is van lelkük, de másfajta, mint az emberé. Szent Ferenc pedig az állatok tiszteletére tanít, hiszen ő is Isten teremtményei.

A katolikus egyház tanítása szerint az állatok nem jutnak a mennyországba. Ezt sokszor nehéz elfogadni. Nekem is nehéz, amikor a kis állatát gyászoló gazdával találkozom. Annyi biztos: Isten azt akarja, hogy a mennyországban tökéletesen boldogok legyünk, s ha a teljes boldogsághoz szükség lesz a kutyára, akkor ő, aki bennünket fel tud támasztani, egy kutyát is biztosan fel tud támasztani.

THOR MADSEN baptista teológus: Érthető a keresztyén ember vágya, hogy viszontlássa kedves háziállatát. Az állatok feltámasztásának azonban nincs bibliai alapja. Egyesek úgy vélik, boldogságuk nem volna maradéktalan, ha a háziállatukat nélkülözniük kellene. A Biblia viszont arról beszél, hogy a mennyi boldogság a Teremtőnkkel és Megváltónkkal való kapcsolatból fakad majd, és ez a boldogság hiánytalan lesz.

ABDALLA IDRIS ALI muzulmán tudós: A Korán nem beszél kimondottan az állatok örök sorsáról. Egy helyen azonban utal rá, hogy a paradicsomban az embernek minden kérése teljesül; ez pedig azt jelenti, hogy aki akarja, hogy vele legyen a háziállata, annak ez a kérése is teljesülni fog. Az iszlám tanítása szerint továbbá Allah nemcsak az embereket, hanem az állatokat is meg fogja ítélni. Ha például egy szarvas állat bántott egy szarvatlan állatot, a szarvas állat e tette miatt porrá fog válni.

FOTO: BODA ZSUZSA

SCOTT WHITE zsidó rabbi: Láttam egy feliratot, amely így szól: „Uram, add, hogy olyan nagyszerű legyek, amilyenek a kutyám tart!” A judaizmus tanítása szerint Isten megtartja az áldott létezőt az eljövendő világban az igazak számára. Hogyan lehetne kivétel ez alól a háziállat, amely kiválóságra ösztönözte az illetőt? Engem roppant hatékonyan ösztönöz az erényes életre, ha arra gondolok, hogy a túlvilágon együtt lehetek a kutyámmal.

GARY LANGSTON irokéz indián: Az amerikai indiánok hite szerint az élőlények összefüggnek egymással. Akár lába, akár szárnya, akár gyökere van, minden élő a Föld gyermeke. A válaszom tehát: igen, az állatok tovább élnek a haláluk után. Valamennyien visszatérünk a Teremtőhöz. És igen, az emberek viszontlátják kedves állataikat. Gyerekkoromban volt egy kutyám; lelke mindig mellettem maradt, csupán más dimenzióba költözött. Ha meghalok, én is oda költözöm, és a lelkek dimenziójában együtt leszünk.

LINDA PRUGH, a hindu Vedanta Társaság tagja: Az állatoknak van lelkük, de – az embertől eltérően – nem képesek gondolkodni, és nem tudnak különbséget tenni jó és rossz között. Meghalnak, majd újjászületnek, így jutnak egyre magasabb létformába, végül az emberi szintre. Az élet célja, hogy mindenben és mindenkiben – saját magunkban is – felfedezzük a Brahmával, a mindent átható istenséggel azonos isteni természetet. Tehát kedves háziállatainkra is úgy kell tekintenünk, mint az isteni természet megnyilvánulásaira.

MARNIE HAMMER buddhista: A buddhista felfogás nem ismer túlvilágot. A Buddha arról beszélt, hogy ne foglalkozunk távoli dolgokkal, hanem éljünk a jelenben. A buddhizmus szerint az állati létforma alacsonyabb rendű. Nekem három macskám volt, kedveltem őket, de nem tudom, viszontlátom-e őket. Nem is ez a fontos, hanem az, hogy mások számára békésebbé tudom-e tenni az életet.

► Magyar Kurír

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Köszönet

Ezúton szeretném megköszönni Szeverin Ferencnek, hogy létrehozta július utolsó hétvégéjén Csikóstóttősen azt a szép alkalmat, amelyen Barsi Balázs ferences szerzetes, a sümegi rendházfőnök hirdette Isten igéjét. (Az eseményről az Evangelikus Élet múlt heti számában *Léleképítés Csikóstóttősen a Biblia éve alkalmából címmel olvasható tudósítás.* – A szerk.) Gondolom, Barsi Balázst nem kell bemutatnom, hiszen személye sok evangélikus előtt is ismert. Akinek már volt lehetősége hallani őt, sosem felejtje el.

Ez a délután több szempontból is különleges volt. Egyrészt mert nem Sümegen zajlott – talán nem mindenki tudja, hogy a sümegi rendház vezetője jó ideje egyáltalán nem hagyja el székhelyét, s aki vele találkozni szeretne, annak bizony Sümegre kell utaznia. Szeverin Ferenc mint környéken lakó s a helyi közéletben aktív egyháztagunk tudott arról, hogy a szerzetes évente egy hetet tölt közeli szülőfalujában, s ennek kapcsán tudta rávenni az idős és nehezen mozduló mestert, jöjjön el, és szolgáljon közöttünk.

Másrészt kivételes volt ez az alkalom, hiszen a csikóstóttői evangélikus templom igazi ökumené színhelye lett. Az előadásra ugyanis felekezetre való tekintet nélkül hívogatták az embereket Dombóvárról, Kaposszekcsőről, Csikóstóttősről, Kaposuláról és még Bonyhádról is. Harmadrészt, mert a pécsi Severin Galéria kiállítását állított fel külön ennek az alkalomnak a szebbé tételére. Ez jó közösségképzőnek bizonyult, mert az emberek az előadás után nem mentek rögtön haza, hanem Ruttkay Sándor grafikáit nézegetve együtt maradtak, és még sokáig beszélgettek.

Összegezve: köszönjük Szeverin Ferencnek az ötletet és az ügyességet, amivel létrehozta ezt az alkalmat; Rózsai Évának, hogy a szervezőmunka oroszlánrészét elvégezte (például több mint ötszáz SMS-t küldött el!), s végül köszönettel tartozunk Szabó Szilárd lelkész úrnak, hogy ott volt, és hogy a cikket megírta erről.

–KYA (Budapest)

Nemzetközi Evangéliumi Találkozó
BALATON '08
Istennel az emberfeletlen helyzetekben
Balatonszemes
2008. 08. 20-24.
www.balaton-net.eu
További információ: 20/775-8627; koordinator@balaton-net.eu

Lepje meg szeretteit Evangelikus Élet-előfizetéssel!

Megrendelőlap

Ezennel megrendelem az Evangelikus Életet

- egy hónapra: 865 forintért fél évre: 5170 forintért
 három hónapra: 2585 forintért egy évre: 10340 forintért

Név: .....

Cím: .....

A fenti előfizetési díjak belföldre érvényesek!

Kérjük, a szelvényt NYOMTATOTT NAGYBETŰKKEL töltsd ki, és küldje vissza az alábbi címre:
Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.
(A borítékra szíveskedjék ráírni: „Előfizetés”.)
A szelvényt az 1/486-1195-ös faxszámra is elküldheti.

Kérjük, hogy esetleges kérdéseivel, az előfizetéssel kapcsolatos problémáival keresse Vitális Juditot az 1/317-1108-as vagy a 20/824-5519-es telefonszámon.

Előfizetéssel kapcsolatos e-mailjét a judit.vitalis@lutheran.hu címre küldheti el.

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Az Arany Alkony Idősek Otthonában (Budapest XV., Bánkút u. 67.) augusztus 9-én, szombaton 15.30-kor Gáncs Péter evangélikus püspök ökumenikus bibliá-órát tart.

Augusztus 17-én 11 órakor kantátazenés istentisztelet lesz a zuglói evangélikus templomban (Budapest XIV., Lőcsei u. 32.). J. S. Bach *Der Herr ist mein getreuer Hirt* (BWV 112) című korálkantátáját a főt evangélikus kántorképző augusztusi tanfolyamának kórusa adja elő. Vezető: dr. Kamp Salamon.

HIRDETÉS

Meghívó a hagyományos gyenesdiási diakóniai csendes hétre

Szeptember 1–6. között csendes-hetet szervezünk Gyenesdiáson (Béke u. 43.), a Kapernaum konferencia-központban. Várjuk mindazok jelentkezését, akik diakóniai kör tagjaként vagy gyülekezeti munkatársként, önkéntesként, beteglátogatóként vesznek részt a helyi gyülekezet életében. Várunk minden érdeklődőt, a fiataltól az idősig!

Részvételi díj: 3000 Ft/fő/nap háromszori étkezéssel, egyszeri 1000 Ft mosatási díjjal.

Jelentkezni, a programról részletes tájékoztatást kérni az alábbi elérhetőségeken lehet: postacím: Ótemplomi Szeretetszolgálat módszertani osztály, 5540 Szarvas, Vajda P. u. 7. Tel./fax: 66/216-016. Mobil: 20/824-4209. E-mail: evmodszertan@lutheran.hu.

Jelentkezési határidő: augusztus 22.
Lázár Zsolt igazgató lelkész

Isten kezében – augusztus 16., 12.05 – Duna Televízió

Köszeg adott otthont az idei Szélerőszaknak, a 7. országos evangélikus ifjúsági találkozóknak július 16. és 20. között. „Hol a határ?” – vetette fel a kérdést a mottó. A fesztiválon a határok megtartásának és átlépésének gondolatát járhatja körül a több mint kétezer hazai, Erdélyből, Felvidékről és Nyugat-Európából érkezett résztvevő a színes programok, áhítatok, koncertek, fórumok keretében, stílszerűen az *Ottlik Géza Iskola a határon* című regényének helyszínül szolgáló épületben és parkjában. Szerkesztő: Nevelős Zoltán, rendező: Horváth Tamás.

HIRDETÉS

Pályázat

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület elnöksége pályázatot ír ki lutheri teológiai örökségünk jobb megismertetése érdekében. A pályázatnak legalább 30–35 oldal (körülbelül 60 ezer karakter) terjedelemben kell elkészítenie dolgozatát „Was Christum Treibt” – Luther bibliáértelmezése címmel. A pályázat nyitott. A jelgés dolgozatokat 2 példányban és CD lemezen a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület Püspöki Hivatalához kell beküldeni: 9001 Győr, Pf. 1639. A dolgozat postára adásának határideje: 2008. december 15. Eredményhirdetés az egyházkerületi napon, 2009. február 28-án lesz. Az első díj 100 ezer, a második 60 ezer, a harmadik 40 ezer Ft. (A pályadíjak nettó összeget jelentenek.)

A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület elnöksége

Tisztelt Olvasóink!

Az *Evangélikus Élet* következő, augusztus 17–24-i (33–34.) száma összevont lapszámként, húsz oldalon jelenik meg augusztus 17-én. Ára 398 forint. A 35. lapszám megjelenésének időpontja augusztus 31-e. Továbbá értesítjük Olvasóinkat, hogy szerkesztőségünk augusztus 18-ától 20-áig zárva tart.

HALÁLOZÁS

Isten akaratában megnyugodva, mély fájdalommal tudatjuk, hogy a szeretett édesanya, nagymama, dédmama, **D. Koren Emilné** (született Podhradszky Margit) július 22-én hazatért megváltó Urához. Temetése **augusztus 12-én 11.15-kor** lesz a Farkasréti temetőben.

A gyászoló család

APRÓHIRDETÉS

Harangtornyok belső szervizelése. Gombos Ferenc – tel.: 30/505-0546 (az esti órákban); e-mail: gombosmi@invitel.hu.

Építőipari kft. budapesti irodába könyvelni tudó adminisztrátort és villanyszerelőket (brigádost is) keres. Tel.: 30/332-1110.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Ősz korotokig én hordozlak! Én alkottalak, én viszlek, én hordozlak, én mentelek meg. Ézs 46,4 (Jel 21,6; Mk 7,31–37; ApCsel 9,1–9/10–20/; Zsolt 147) Mit is várhatnék még az élettől? Gyakran elhangzó kérdés, és mégis milyen sokféleképpen, különböző érzésekkel mondható el. Elégedettség, mert annyi mindent kaptam az életben; elégedetlenséggel, keserűséggel, mert olyan szegényes volt az életem, nem ezt akartam. Isten hordoz és segít, sőt megment. Megment a haláltól, a bűntől és a keserűségtől. Egy életen át és azon túl is velünk van.

Hétfő

Istenem! Hívlak nappal, de nem válaszolsz, éjszaka is, de nem tudok elcsendesedni. Zsolt 22,3 (Lk 18,7–8a; Mt 9,27–34; Mk 8,34–9,1) Szeretném, ha meghallanál, ha figyelni rád. Sok olyan megpróbáltatás jutott osztályrészemül, amellyel nem bírok megküzdeni saját erőmből. Szeretnék igazi csendességet, amelyet csak te adhatsz meg nekem könnyek és fájdalmak, de nevetés és öröm közepette is. Adj igazi elcsendesedést, hogy érezzem irgalmadat és kegyelmedet!

Kedd

Isten szeretet, és aki a szeretetben marad, az Istenben marad, és Isten is őbenne. 1Jn 4,16b (Zsolt 57,2a; 4Móz 12,1–15; Mk 9,2–13) Olyan sokféleképpen próbáltuk már Istent megragadni, de valahogy minden csak félig igaz, amit róla elmondhattunk. Talán a levél szerzője került a legközelebb Istenhez. Isten szeretet! Nem emberi érzés, amely gyorsan múlik, nem érdekek mentén rendeződő kapcsolat. Jézus Krisztusban nyilvánvalóvá lett ez a szeretet, hogy töredezettségünket, hiányosságainkat kiégésztse, és megtapasztalhatassuk az életet a maga teljességében, amelyre Urunk hívott el. Isten szeretet, és ez tarthat meg bennünket, ezt kell átadni napról napra a körülöttünk élőknek.

Szerda

Amikor Jézus asztalhoz telepedett [az emmausi tanítványokkal], vette a kenyeret, megáldotta, megtörte, és nekik adta. Erre megnyílt a szemük, és felismerték. Lk 24,30–31 (Zsolt 60,13; Mt 17,14–20/21; Mk 9,14–29) Az emmausi úton úgy hittük, mindennek vége van, pedig ő ott lépkedett mellettünk. Azt hittük, egy értetlen idegen sétál mellettünk, akit föl kell világosítanunk, pedig mi voltunk vakok. Azt hittük, hogy már végképp föl kell adni minden reményt, pedig a Megváltó kísért bennünket. Az asztalközösség és a kenyér megtörése megnyitotta a szemünket. Jézus Krisztus az élet kenyere, aki táplál bennünket most és mindenkoron testével és vérével.

Csütörtök

Adj testvérednek szívesen, és ne essék rosszul az, hogy adsz. 5Móz 15,10 (Mk 4,24; Jak 5,13–16; Mk 9,30–37) Bizony sokszor rosszulesik, ha adunk valamit a másiknak, sőt még az is, ha a másiktól kap valamit testvérünk. Úgy érezzük, nekünk lett kevesebb, mi érdemeltük volna meg. Nem tudunk megszabadulni az önzésünktől, és nem látunk túl beszűkült határainkon. Urunk megadja, hogy ne essék rosszul, sőt talán eljuthatunk vele oda is, hogy örömmel lesz teljesebb. Ma még adhat szívesen, hogy több és jobb legyen a világ. Talán elfelejtettük: mi is mindent kapunk a mennyei Atyától.

Péntek

Fekvőhelyemen is rád gondolkodom, minden óráltáskor rólad elmélkedem. Zsolt 63,7 (Ef 6,18; Lk 23,6–12; Mk 9,38–41) Irigylésre méltó az ősi zsoltáros, aki Istennel élő kapcsolatban van. Ő tudja, hogy ezt a kapcsolatot naponta kell ápolni. Sokszor csak az elalvás előtti pillanatban jut eszünkbe Isten egy-két rövidke mondat erejéig, azután jön az öntudatlan álom. A zsoltár szavai figyelmeztessenek bennünket: életünk folyása vagy ahogy ma divatosan mondjuk: minősége Istennel való kapcsolatunktól függ. Eszünkbe jut Isten? Mikor? Hol?

Szombat

Lehetetlen, hogy Isten hazudjon. Zsid 6,18 (Ézs 46,10b; Ézs 57,15–19; Mk 9,42–50) Az ember világától a hazugság nem idegen. Napról napra találkozunk vele, de a legfajóbb, hogy saját életünkben is számtalanszor érhetjük tetten a hazugságainkat, ha őszinték vagyunk. Vaskos hazugságokkal ámitjuk magunkat, másokat, és ilyenekkel ámitanak bennünket. Inkább úgy teszünk, mintha a hazug szó igaz lenne. Félelemből, kényelemből vagy egyszerűen csak azért, mert ezt látjuk magunk körül. Ennek pedig egyik következménye az, hogy már mindent kételkedve fogadunk, rezignáltnan legyintünk ígéretekre, tervekre, egyre kevesebb dolgot veszünk komolyan. Isten ígéretei azonban valóra váltak, mindennap ezt hirdeti számunkra Jézus Krisztus keresztyén. Vele a hazugságok tengeréből partra lehet evickélni, hogy teljesen új kezdődjön a mi életünkben is. Az ő szava biztat erre bennünket. A szava pedig az igazság.

■ BEKE MÁTYÁS

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból augusztus 10-étől augusztus 17-éig

VASÁRNAP

12.01 / Duna Tv
Élő egyház. Vallási híradó (26')
12.12 / Duna II. Autonómia
Gyöngyökkel gyökerezteél Moldvai archaikus népi imádságok (56')
15.05 / Bartók rádió
Beszélgetések az egyházzeneiről Az orgona az európai kultúrtörténetben
15.35 / Duna Tv
Erdélyország az én hazám – Verőce 2008 (magyar dokumentumfilm, 2008) (50')
21.15 / Bartók rádió
A Biblia éve, 2008 100/38. rész
Beethoven: Krisztus az Olajfák hegyén
Widor: V. orgonaszimfónia

HÉTFŐ

10.45 / Duna II. Autonómia
Amely engem erre a világhosszra hozott (magyar ismeretterjesztő film, 1993) (46')
Kájoni János nyomában
10.45 / PAX Tv
A Promise együttes koncertje (78')
13.10 / Bartók rádió
A Magyar Rádió énekkarának hangversenye
20.20 / Duna Tv
Utazások egy szerzetessel (magyar dokumentumfilm, 2004) (65')
21.30 / Kossuth rádió
Erős vár a mi Istenünk! Az evangélikus egyház felőrája
23.04 / Kossuth rádió
Arcvonalok Sebesfy Géza 1956-os önkéntes mentős

KEDD

16.20 / PAX Tv
Fény előttem, fény utánam Túrmezei Erzsébet portréja (magyar dokumentumfilm) (30')
20.00 / Duna II. Autonómia
Ahogy az Isten elrendeli... – Olga filmje (magyar dokumentumfilm, 2000) (68')
20.25 / PAX Tv
Nagytarcsa (dokumentumfilm) (26')
20.55 / PAX Tv
Jobbítsd a nemzetot! Szokolay Sándor műve (koncertfilm) (43')
0.35 / Duna Tv
Petőfi Sándor: Felhők – 1846 (magyar versösszeállítás, 2002) (21')

SZERDA

9.50 / Zone Europa
Esti Kornél csodálatos utazása (magyar filmdráma, 1994) (99')
10.45 / Duna II. Autonómia
Szent István gyermekei Moldvában (magyar dokumentumfilm, 2001) (27')
16.30 / M. Katolikus Rádió
Testvéregyházaink életéből Jelentések a protestáns világból
18.30 / PAX Tv
Luther Omnibusz
21.30 / Kossuth rádió
„Tebened bíztunk eleitől fogva...” A református egyház felőrája
0.35 / Duna Tv
Áldalak búval, vigalommal Összeállítás József Attila verseiből

CSÜTÖRTÖK

4.50 / Duna Tv
Arcélek Surányiné Réti Katalin református lelképásztor (magyar dokumentumfilm sorozat, 2008) (13')
12.05 / Bartók rádió
Hangverseny délidőben Prágai orgonafesztivál, 2007 Marie-Claire Alain játszik a Szent-György bazilika orgonáján
13.34 / M. Katolikus Rádió
Szépkoriak klubja (54')
14.00 / Bartók Rádió
A hét zeneszerzője: Leoš Janáček Vokális művek
17.00 / Duna II. Autonómia
„Nem okos világ ez a mai” Arckép Mikszáth Kálmánról (magyar portréfilm, 1998) (49')

PÉNTEK

9.55 / Duna II. Autonómia
Szabadunk (magyar dokumentumfilm-sorozat)
11.15 / M. Katolikus Rádió
Musica Sacra Liszt Ferenc: Missa Solemnis – Esztergomi mise
13.42 / Bartók rádió
A Biblia éve 2008, 100/39. rész
Palestrina: Énekek éneke
16.30 / Duna Tv
A fekete város, 1. rész (magyar kalandfilm, 1971) (59')
17.40 / PAX Tv
Emlékezzél meg az egész útról (dokumentumfilm) (44')
20.00 / Duna II. Autonómia
Pipacsok (magyar dokumentumfilm, 1998) (84')

SZOMBAT

9.20 / Spektrum Tv
Földünk a magasból 8/3. rész: Izrael, Jordánia és a Loire völgye (francia dokumentumfilm sorozat) (48')
12.05 / Duna Tv
Isten kezében (26')
17.35 / mi
A zsidó negyed – Pest zsidó arcai (magyar dokumentumfilm-sorozat, 2005) (20')
1. rész. A három templom
19.00 / Duna Tv
Arcélek (magyar dokumentumfilm-sorozat, 2008) (13')
Ruppert József, a piarista rend generális asszisztense
20.00 / Duna II. Autonómia
A vártemplom papja (magyar dokumentumfilm, 2003) (57')

VASÁRNAP

8.30 / Civil Rádió
Evangélikus félóra az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében
9.00 / Lánchíd Rádió
Hitvilág. A történelmi egyházak magazinja
11.05 / Duna Tv
„A magok oltalmára...” – Erdélyi erődtemplomok. Csíkdélne
12.05 / Duna Tv
Élő egyház. Vallási híradó (26')
15.05 / Bartók rádió
Jubilatio Deo Évszázadok egyházi muzsikája
21.04 / Kossuth rádió
Református istentisztelet közvetítése Göncruszkáról felvételről Igét hirdet Sójajda Levente lelképásztor.
21.15 / Bartók rádió
A Biblia éve, 2008, 100/40. rész

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
EvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Nyomdai előállítás: Egri Nyomda Kft.
3300 Eger, Vincellérskola u. 3.
Felelős vezető: Kopka Viktor vezérigazgató

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24.
Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztőségi titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitalis Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Árusítva a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő/EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu).

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2585 Ft, fél évre 5170 Ft, egy évre 10340 Ft, szomszédos országba egy évre 35 100 Ft (137,5 euró), egyéb külföldi országba egy évre 41 000 Ft (161 euró).

Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – ÉnekKincsTár (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghehelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghehelyi@lutheran.hu).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejéig törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetesek@evelet.hu címre várjuk.

1 133130 208325